

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU**Santrauka:**

Pareiškėjas kreipėsi į LRKT su prašymu ištirti, ar Konstitucijos 23 str., 31 str. 1 d. neprieštarauja BK 72-3 str. (2010-12-02 redakcija) 1 d., 2 d. 3 p. Atsižvelgdamas į tai, kad pagal Konstitucijos 23 str., nuosavybės teisė nėra absoliuti, ir paisydamas bendrojo teisės principo, kad niekas negali turėti naudos iš savo padaryto teisės pažeidimo, įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti veiksmingą visos visuomenės apsaugą nuo nusikalstamų veikų, gali nustatyti ir tokias teisinio poveikio priemones, kurias taikant iš asmens, padariusio turtinės naudos teikiančią nusikalstamą veiką, valstybės nuosavybėn gali būti paimamas turtas, įgytas nusikalstamu būdu, tam, kad bet kuris asmuo neturėtų paskatos toliau daryti nusikalstamas veikas ir iš to toliau gauti turtinės naudos; asmuo, įgijęs nuosavybę nusikalstamu būdu, t. y. tokiu būdu, kuris prieštarauja iš Konstitucijos kylantiems reikalavimams, inter alia teisėtumo, sąžiningumo principams, negali tikėtis, kad tokiu būdu įgyta jo nuosavybė bus ginama pagal Konstitucijos 23 str. Konstitucijos 31 str. 1 d. įtvirtinta nekaltumo prezumpcija taikoma sprendžiant, ar asmuo padarė nusikalstamą veiką, ir siekiant teisingai jį nubausti; asmuo, įtariamas arba kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu, neprivalo įrodinėti savo nekaltumo; tačiau asmeniui, pripažintam kaltu padarius nusikalstamą veiką, iš kurios jis turėjo turtinės naudos, taikant tokią teisinio poveikio priemonę, kuria valstybės nuosavybėn paimamas kitas nusikalstamu būdu, bet ne iš tos nusikalstamos veikos, kurios padarymu jis pripažintas kaltu, įgytas turtas, nėra sprendžiama, iš kokios kitos konkrečios nusikalstamos veikos jis tą turtą įgijo, taip pat nėra sprendžiamas bausmės už tą kitą konkrečią nusikalstamą veiką paskyrimo klausimas; taigi taikant tokią teisinio poveikio priemonę, kuria, be kita ko, siekiama atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, bet nesiekama nubausti asmens, nėra paneigiamas Konstitucijos 31 str. 1 d. įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas. Nustatęs tokią teisinio poveikio priemonę, kurią taikant valstybės nuosavybėn iš turtinės naudos teikiančią nusikalstamą veiką padariusio asmens paimamas nusikalstamu būdu įgytas turtas ir kurios tikslas nėra nubausti asmenį, įstatymų leidėjas, paisydamas Konstitucijos, inter alia iš jos 31 str. 2 d., teisinės valstybės principo kylančios asmens teisės į tinkamą teismo procesą reikalavimų, privalo nustatyti, kad tokią teisinio poveikio priemonę teismas gali taikyti tik išsamiai ir nešališkai išnagrinėjęs visas reikšmingas šios teisinės poveikio priemonės taikymui aplinkybes, pagal prokuroro ir esant būtinybei, paties teismo surinktus duomenis (įrodymus) apie kaltininko (kaltinamojo) įgyto turto nusikalstamą kilmę, kurios teisėtumo pats kaltininkas (kaltinamasis) ar jam atstovaujantys asmenys, išnaudoję teisės į gynybą, rungimosi ir kitas konstitucinės teisės į tinkamą teisminį procesą procesines garantijas, nepagrindžia. Pabrėžtina, kad BK 72-33 str. (2010-12-02 redakcija), siekiant, inter alia, kad būtų ekonomiškai nenaudinga daryti korupcinius, turtinius, ekonominius, finansinius ir kitus savanaudiškus nusikaltimus, išvengti naujų nusikalstamų veikų ir užkirsti kelią tokiomis veikomis valstybei ir visuomenei daromai žalai, įtvirtintas išplėstinis turto konfiskavimas yra teisinio poveikio priemonė, skirta sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, atimti ar apriboti nuteistam asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą. Taigi konstatuotina, kad BK 72-3 str. (2010-12-02 redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu, įtvirtinančiu išplėstinį turto konfiskavimą, įstatymų leidėjas siekė įgyvendinti iš inter alia konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų kylančią valstybės priedermę saugoti kiekvieną asmenį ir visą visuomenę nuo nusikalstamų kėsinių, atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, garantuoti viešąjį interesą užkirsti kelią naujiems nusikaltimams, riboti ir mažinti nusikalstamumą, taip pat mažinti jais valstybei ir visuomenei daromą žalą; vadinasi, ginčijamomis BK 72-3 str. (2010-12-02 redakcija) nuostatomis siekta konstituciškai pagrįsto tikslo.

Nuasmeninta

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU**

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 72³ STRAIPSNIO (2010 M. GRUODŽIO 2 D. REDAKCIJA) 1 DALIES, 2 DALIES 3 PUNKTO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2023 m. spalio 12 d. Nr. KT86-A-N10/2023

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Tomo Davulio, Gintaro Godos, Aurelijaus Gutausko, Giedrės Lastauskienės, Vytauto Mizaro, Algio Norkūno, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Stasio Šedbaro,

sekretoriaujant Daivai Pitrenaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2023 m. spalio 3 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 14-A/2022 pagal pareiškėjos [duomenys neskelbiami] prašymą Nr. 1A-101/2022 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui, 31 straipsnio 1 daliai neprieštaruoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalis, 2 dalies 3 punktas.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Prašymo aplinkybės ir pareiškėjos argumentai

1. Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 15 d. nuosprendžiu pareiškėja pripažinta kalta ir nuteista, be kita ko, pagal Baudžiamojo kodekso (toliau – ir BK) 225 straipsnio „Kyšininkavimas“ 3 dalį, netaikant jai išplėstinio turto konfiskavimo. Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. lapkričio 29 d. nuosprendžiu pakeitė Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 15 d. nuosprendį, be kita ko, vadovaudamasis ginčijamu BK 72³ straipsnyje (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu, pareiškėjai pritaikė išplėstinį turto – nuosprendyje nurodytos pinigų sumos – konfiskavimą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. birželio 29 d. nutartimi atmetė pareiškėjos kasacinį skundą, kuriuo ji prašė panaikinti minėtus Vilniaus apygardos teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendžius, ją dėl jai inkriminuotų nusikalstamų veikų išteisinti arba bylą grąžinti iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka.

2. Pareiškėjos prašymas Konstituciniam Teismui grindžiamas šiais argumentais.

2.1. Abejones dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 23 straipsniui pareiškėja iš esmės grindžia tuo, kad, pasak jos, pagal ginčijamą teisinį reguliavimą išplėstiniam turto konfiskavimui taikyti pakanka teismo abejonės dėl turto įsigijimo teisėtumo, prielaidos, kad toks turtas galėjo būti įgytas neteisėtai. Taigi, pareiškėjos nuomone, pagal ginčijamą teisinį reguliavimą gali būti konfiskuotas kaltininkui priklausantis turtas, kurio sąsajos su nusikalstama veika nėra įrodytos, taigi leidžiama nusavinti asmens turtą, kuris nebūtinai gautas neteisėtai.

2.2. Pareiškėjos teigimu, atsižvelgiant į baudžiamosios teisės *ultima ratio* pobūdį, nuosavybės teisės ribojimo pagrindai turi būti aiškūs ir tiksliai suformuluoti, tačiau, pareiškėjos vertinimu, taikant ginčijamą teisinį reguliavimą, teismui leidžiama atimti nuosavybę vadovaujantis prielaidomis, objektyviai nenustačius ir neįrodžius neteisėtos turto kilmės. Tokiu teisiniu reguliavimu neišlaikoma pusiausvyra tarp

ginamo gėrio (t. y. tikslo užkardyti ekonominių nusikaltimų tolesnį darymą, atimti galimybę toliau finansuoti nusikalstamų veikų darymą) ir nuteistojo teisės į nuosavybę. Pasak pareiškėjos, pagal tokį teisinį reguliavimą nuosavybės teisės ribojamos nepagrįstai, o tokia priemonė yra neproporcinga.

2.3. Išplėstinis turto konfiskavimas BK įtvirtintas ne kaip pagrindinė bausmė nuteistajam, o kaip papildoma baudžiamojo poveikio priemonė, kuria siekiama padėti įgyvendinti bausmės paskirtį, tačiau, nesant privalomo reikalavimo neginčijamai nustatyti ir įrodyti turto kilmės neteisėtumą, nereikalaujant pagal baudžiamosios teisės principus nustatyti, kad asmuo kaltas dėl tokios nusikalstamos veikos padarymo, minėta baudžiamojo poveikio priemonė, pareiškėjos vertinimu, traktuotina kaip krašutinė priemonė. Dėl to pareiškėjai kyla abejonių, ar tokia griežta baudžiamojo poveikio priemonė kaip išplėstinis turto konfiskavimas gali būti pateisinama visuomenės saugumo interesu.

2.4. Pareiškėja pažymi, kad, vadovaujantis nekaltumo prezumpcijos principu, pareiga įrodyti turto gavimo neteisėtumą turėtų tekti baudžiamąjį persekiojimą vykdančioms institucijoms, šios pareigos negalima perkelti pačiam kaltinamajam, o ginčijamu teisiniu reguliavimu, pagal kurį baudžiamojo proceso metu kaltininkas turi pagrįsti turto įsigijimo teisėtumą, yra įtvirtinama asmens, kurio turtui taikomas išplėstinis turto konfiskavimas, kaltumo prezumpcija. Pasak pareiškėjos, pagal ginčijamą teisinį reguliavimą, nustatant asmens kaltę, lemiamą reikšmę suteikiama kaltinamojo pateiktiems (nepateiktiems) įrodymams baudžiamojoje byloje, tačiau nereikalaujama laikytis baudžiamajam procesui būdingų įrodinėjimo taisyklių, neaišku, kokių įrodymų pakanka kaltei nustatyti, nesilaikoma *in dubio pro reo* principo, pagal kurį abejonės aiškinamos kaltinamojo naudai, kai išnaudojus visas galimybes nepavyksta jų pašalinti. Dėl to, pareiškėjos vertinimu, toks asmens kaltės nustatymas, vadovaujantis prielaidomis, yra nesuderinamas su Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu nekaltumo prezumpcijos principu.

II

Suinteresuoto asmens atstovių argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Lietuvos Respublikos Seimo atstovių Seimo narės Irenos Haase, Seimo kanceliarijos Teisės departamento Viešosios teisės skyriaus vedėjos Jurgitos Meškienės ir tuometės šio skyriaus vyresniosios specialistės Eglės Drėgvaitės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijai. Suinteresuoto asmens atstovių pozicija grindžiama šiais argumentais.

3.1. Išplėstinio turto konfiskavimo procesas nėra siejamas su kaltininko baudžiamosios atsakomybės nustatymu, jo tikslas – tinkamai įvertinti turtą, kuris, kaip įtariama, įgytas nusikalstamu būdu, ir, nustačius išplėstinio turto konfiskavimo pagrindą ir nesant procesinių kliūčių, jį paimiti. Pasak suinteresuoto asmens atstovių, pagal 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2005/212/TVR dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo (toliau – ir Pamatinis sprendimas 2005/212/TVR), Jungtinių Tautų konvencijos prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą nuostatas, valstybės gali nustatyti reikalavimą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo įrodytų turimo turto teisėtą kilmę tiek, kiek toks reikalavimas atitinka valstybės vidaus teisės principus ir teismo nagrinėjimo pobūdį. Kadangi Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) normos nenustato specialių, būtent išplėstinio turto konfiskavimui taikomų, įrodinėjimo būdų, aplinkybės, sudarančios pagrindą taikyti asmeniui išplėstinį turto konfiskavimą, nustatomos pagal bendras BPK nustatytas ir teismų praktikoje suformuotas įrodinėjimo taisykles.

3.2. Suinteresuoto asmens atstovių nuomone, nekaltumo prezumpcija nepaneigiama, kai asmeniui, turinčiam turto, kuris, preziumuojama, buvo įgytas neteisėtai, užtikrinant gynybos teises, perkeliama įrodinėjimo pareiga pagrindžiant pajamų (turto) teisėtumą. Asmeniui, dėl kurio turto sprendžiamas išplėstinio turto konfiskavimo klausimas, sudaromos sąlygos savo turto įsigijimo teisėtumą įrodyti laikantis rungimosi principo ir tai negali būti traktuojama kaip nekaltumo prezumpcijos pažeidimas.

3.3. Remiantis Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimu, rašytiniuose paaiškinimuose

teigiama, kad vertinamasis kriterijus – pagrindas manyti – neturi įtakos sprendžiant asmens kaltės klausimą ir nepažeidžia nekaltumo prezumpcijos principo. Taip pat pažymima, kad pakankamas pagrindas nustatomas atsižvelgiant į įstatymų nustatyta tvarka gautus duomenis apie tai, kad tam tikra asmenų veikla ir jų tarpusavio ryšiai kelia grėsmę konstitucinėms vertybėms.

Be to, suinteresuoto asmens atstovės atkreipia dėmesį į tai, kad užsienio valstybių praktikoje laikomasi nuomonės, jog išplėstinis turto konfiskavimas pagal savo prigimtį (skyrimo pagrindus ir tikslus) yra ne baudžiamoji, bet restitucinio-kompensacinio pobūdžio. Išplėstinis turto konfiskavimas siekiama ne pasmerkti asmenį dėl veikos, iš kurios jis gavo neteisėtos naudos, ir priversti jį prarasti teisėtai įgytų gėrių, bet atkurti teisinę tvarką.

3.4. Dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 23 straipsniui suinteresuoto asmens atstovės pažymi, kad išplėstinis turto konfiskavimas yra viena iš turto konfiskavimo formų, todėl jis turi būti nagrinėjamas ir aiškinamas bendrame turto konfiskavimo kontekste. Taikant išplėstinį turto konfiskavimą, svarbiausia nustatyti jo pagrindą, sąlygas ir paisyti proporcingumo principo, kuris Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje iš esmės yra aiškinamas kaip sąžiningas balansas (pusiausvyra) tarp visuomenės intereso poreikio tenkinimo ir asmens teisių apsaugos. Įrodinėjant turto teisėtumą, kaltinamajam gali būti perkelta įrodinėjimo pareiga, įpareigojant pagrįsti turto kilmės teisėtumą. Kita vertus, teismas turi turėti galimybę pats šią prezumpciją paneigti.

3.5. Suinteresuoto asmens atstovių nuomone, atsižvelgiant į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą praktiką, *inter alia* tai, kad, nustatant išplėstinio turto konfiskavimo sąlygų buvimą konkrečioje byloje, būtina įvertinti nusikalstamų veikų sudėtį, jų padarinius ir visas aplinkybes, leidžiančias patikimai konstatuoti, kad kaltininkas iš padarytos nusikalstamos veikos gavo konkrečią turtinę naudą ir, patikrinus visus galimus teisėtus šio turto gavimo būdus, aiškiai matyti, kad turtas negalėjo būti įgytas nė vienu iš jų. Sprendžiant klausimą dėl išplėstinio turto konfiskavimo taikymo, be kita ko, vertinami ir turto savininko šeimos narių gyvenimo būdas, darbo veiklos pobūdis ir stažas, turimi verslai, įtrauktos ir galbūt neįtrauktos į apskaitą pajamos, paimtos paskolos, paveldėtas turtas, išlaidos, ryšiai su asmenimis, apie kurių neteisėtą veiklą turima duomenų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-295-222/2019).

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

4. Seimas 2000 m. rugsėjo 26 d. priėmė Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymą. Jo 1 straipsniu patvirtintas Baudžiamasis kodeksas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, Baudžiamojo proceso kodekso, patvirtinto 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785, ir Bausmių vykdymo kodekso, patvirtinto 2002 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. IX-994, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymo 1 straipsnį įsigaliojo 2003 m. gegužės 1 d.

5. BK ne kartą buvo keičiamas ir (arba) papildomas, *inter alia* Seimo 2010 m. gruodžio 2 d. priimtu Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 3, 67, 72, 190 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso papildymo 72³, 189¹ straipsniais įstatymu (toliau – BK pakeitimo įstatymas), įsigaliojusiu 2010 m. gruodžio 11 d.

5.1. BK pakeitimo įstatymo 4 straipsniu BK papildytas 72³ straipsniu „Išplėstinis turto konfiskavimas“, kurio 1 dalies, 2 dalies 3 punkto atitiktį Konstitucijai ginčija pareiškėja.

Be to, BK pakeitimo įstatymu pakeista ir papildyta, be kita ko, BK 67 straipsnio „Baudžiamojo poveikio

priemonių paskirtis ir rūšys“ 2 dalis, pagal kurios 8 punktą išplėstinis turto konfiskavimas tapo viena iš baudžiamojo poveikio priemonių, BK papildytas 189¹ straipsniu „Neteisėtas praturtėjimas“, taip pat padaryti kai kurie kiti su minėtais papildymais susiję pakeitimai.

5.2. Iš BK pakeitimo įstatymo *travaux préparatoires* matyti, kad jo tikslas – Lietuvos baudžiamojoje teisėje nustatyti kompleksą priemonių, kurios leistų plačiau taikyti turto konfiskavimą, iš kaltininko paimti visą neteisėtai įgytą turtą ir baudžiamajon atsakomybėn patraukti tokį turtą įgijusius ar padėjusius nuslėpti jo kilmę asmenis. Viena iš tokių priemonių – įtvirtinti iš esmės naują turto konfiskavimo formą – išplėstinį turto konfiskavimą, kuris neteisėtomis lėšomis įgytą turtą leistų konfiskuoti ne tik įrodžius, kad jis gautas iš konkrečios nusikalstamos veikos, bet ir tais atvejais, kai kaltininko turtas yra aiškiai neproporcingas teisėtoms tokio asmens pajamoms ir todėl akivaizdu, kad jis negalėjo būti įgytas teisėtais būdais. Taip siekta sudaryti sąlygas korupcinius, turtinius, ekonominius, finansinius ir kitus savanaudiškus nusikaltimus padaryti ekonomiškai nenaudingus, taigi ir mažiau patrauklius nusikalsti linkusiems asmenims, pakirsti pavienių asmenų ir nusikalstamų organizacijų potencialą daryti naujas nusikalstamas veikas, atgrasyti asmenis nuo sutikimo tapti fiktyviais turto savininkais ir taip sunkinti neteisėtai įgyto turto slėpimą ir mažinti šių nusikaltimų paplitimą, valstybei ir visuomenei daromą žalą. Pažymima, kad be inicijuojamų BK pakeitimų yra sudėtinga kontroliuoti situaciją, kai asmenys sistemškai slepia neteisėtai įgytas pajamas ir kitą turtą, o švelnesnėmis priemonėmis pakeisti visuomenėje vyraujančios nuostatos, kad gyventi iš neteisėtų pajamų yra normalu, nepavyksta.

5.3. BK pakeitimo įstatymo projekto aiškinamajame rašte pažymima, kad šio įstatymo rengimą paskatino Europos Sąjungos lygmeniu pripažinta išvada, kad reglamentavimas, numatantis vien tik galimybę konfiskuoti turtą, kurio ryšys su konkrečia kaltininko padaryta nusikalstama veika yra neginčijamai įrodytas, nėra pakankamas, todėl valstybės narės savo nacionalinėje teisėje turėtų numatyti ir išplėstinio turto konfiskavimo galimybę, konfiskuotinu laikyti visą kaltininko turtą, kuris yra neproporcingas jo teisėtoms pajamoms.

Kaip matyti iš BK pakeitimo įstatymo projekto aiškinamojo rašto, rengiant šį įstatymo projektą, be kita ko, atsižvelgta į 2000 m. gruodžio 13 d. Jungtinių Tautų konvencijos prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (Seimo ratifikuota 2002 m. kovo 19 d. įstatymu Nr. IX-794), 2003 m. spalio 31 d. Jungtinių Tautų konvencijos prieš korupciją (Seimo ratifikuota 2006 m. gruodžio 5 d. įstatymu Nr. X-943) nuostatas, kai kurių užsienio valstybių patirtį. Šiuo įstatymo projektu į Lietuvos nacionalinę teisę perkeltos Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR nuostatos.

5.4. Taigi, kaip matyti iš BK pakeitimo įstatymo *travaux préparatoires*, įstatymų leidėjas, siekdamas, *inter alia*, kad būtų ekonomiškai nenaudinga daryti korupcinius, turtinius, ekonominius, finansinius ir kitus savanaudiškus nusikaltimus, išvengti naujų nusikalstamų veikų padarymo ir užkirsti kelią tokiomis veikomis valstybei ir visuomenei daromai žalai, BK 67 straipsnio 2 dalies 8 punkto (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija), 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) nuostatomis pasirinko nustatyti naują baudžiamojo poveikio priemonę – išplėstinį turto konfiskavimą.

Šiame kontekste paminėtina, kad, pagal BK 67 straipsnio 1 dalį, baudžiamojo poveikio priemonės turi padėti įgyvendinti bausmės paskirtį, kuria, pagal BK 41 straipsnio 2 dalį, siekiama *inter alia* sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, atimti ar apriboti nuteistam asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą.

6. BK 72³ straipsnyje „Išplėstinis turto konfiskavimas“ (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija), kurio 1 dalies, 2 dalies 3 punkto atitiktį Konstitucijai ginčija pareiškėja, *inter alia* nustatyta:

„1. Išplėstinis turto konfiskavimas yra kaltininko turto ar jo dalies, neproporcingos kaltininko teisėtoms pajamoms, paėmimas valstybės nuosavybėn, kai yra pagrindas manyti, kad turtas gautas nusikalstamu būdu.

2. Išplėstinis turto konfiskavimas taikomas, kai yra visos šios sąlygos:

1) kaltininkas pripažintas padaręs apysunkį, sunkų arba labai sunkų tyčinį nusikaltimą, iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos;

2) kaltininkas turi šio kodekso uždraustos veikos padarymo metu, po jos padarymo arba per penkerius metus iki jos padarymo įgyto turto, kurio vertė neatitinka jo teisėtų pajamų, ir šis skirtumas viršija 250 MGL dydžio sumą, arba per šiame punkte nurodytą laikotarpį kitiems asmenims yra perleidęs tokio turto;

3) baudžiamąjį procesą metu kaltininkas nepagrindžia šio turto įsigijimo teisėtumo.

<...>“

Taigi BK 72³ straipsnyje (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija), aiškinant ją kartu su BK 67 straipsnio 1 dalimi, 41 straipsnio 2 dalimi, siekiant, *inter alia*, kad būtų ekonomiškai nenaudinga daryti korupcinius, turtinius, ekonominius, finansinius ir kitus savanaudiškus nusikaltimus, išvengti naujų nusikalstamų veikų padarymo ir užkirsti kelią tokiomis veikomis valstybei ir visuomenei daromai žalai, įtvirtinta teisinio (baudžiamąjo) poveikio priemonė, skirta sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, atimti ar apriboti nuteistam asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą.

BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalyje apibrėžta, kas laikoma išplėstiniu turto konfiskavimu, o šio straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos, kurių visumai esant gali būti taikoma ši teisinio poveikio priemonė.

6.1. Aiškinant pareiškėjos ginčijamą BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį pažymėtina, kad pagal ją išplėstiniu turto konfiskavimu laikomas paėmimas valstybės nuosavybėn tokio kaltininko turto ar jo dalies, kuri, pirma, yra neproporcinga kaltininko teisėtoms pajamoms (t. y. turtas galimai įgytas iš neteisėtų pajamų) ir, antra, yra pagrindas manyti, kad tas turtas gautas nusikalstamu būdu. Vadinasi, siekiant taikyti išplėstinį turto konfiskavimą nepakanka nustatyti, kad visas kaltininko turtas ar jo dalis yra įgyta iš neteisėtų pajamų, bet būtina nustatyti pagrindą manyti, kad toks turtas įgytas ne bet kokių neteisėtu, o būtent nusikalstamu būdu.

6.2. Kaip minėta, BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalyje, kurios 3 punktą ginčija pareiškėja, nustatytos sąlygos, kurių visumai esant gali būti taikomas išplėstinis turto konfiskavimas. Taigi BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies nuostatos aiškintinos kartu su šio straipsnio 2 dalimi.

6.2.1. BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 1 punkte įtvirtinta pirmoji sąlyga, būtina išplėstiniam turto konfiskavimui taikyti, t. y. tai, kad kaltininkas jau būtų pripažintas padaręs tam tikro pavojingumo laipsnio ir kaltės formos – tyčinį apysunkį, sunkų arba labai sunkų – nusikaltimą, tačiau ne bet kokį, o tokį, iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos.

Šią BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 1 punkte įtvirtintą išplėstinio turto konfiskavimui taikytiną sąlygą aiškinant BK nuostatų, pagal kurias klasifikuojami nusikaltimai, kontekste, pažymėtina, jog BK 11 straipsnyje nustatyta, kad: nusikaltimai yra tyčiniai ir neatsargūs, tyčiniai nusikaltimai skirstomi į nesunkius, apysunkius, sunkius ir labai sunkius (2 dalis).

Vadinasi, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, aiškinamą kartu su šio straipsnio 2 dalies 1 punktu, išplėstinis turto konfiskavimas gali būti taikomas tik asmeniui (kaltininkui), kuris jau yra pripažintas padaręs pavojingiausias nusikalstamas veikas, t. y. apysunkį, sunkų arba labai sunkų tyčinį nusikaltimą, ir, kaip minėta, ne bet kokį, o tik tokį, iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos. Tai reiškia, kad BK 72³ straipsnyje (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) nustatytas išplėstinis turto konfiskavimas negali būti taikomas asmenims, pripažintiems kaltais dėl neatsargių nusikaltimų padarymo, taip pat padariusiems nesunkius tyčinius nusikaltimus ar bet kokius nusikaltimus, kurie nesusiję su turtinės naudos gavimu.

6.2.2. BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 2 punkte įtvirtinta antroji sąlyga, būtina išplėstiniam turto konfiskavimui taikyti, t. y. reikalavimas nustatyti, kad kaltininkas turi tam tikro dydžio turtą, įgytą šioje nuostatoje nurodytu metu: BK uždraustos veikos padarymo metu, po jos padarymo arba per penkerius metus iki jos padarymo jis turi turėti įgyto turto, kurio vertė neatitinka jo teisėtų pajamų, ir šis skirtumas viršija 250 MGL dydžio sumą, arba per šiame punkte nurodytą laikotarpį kitiems asmenims yra perleidęs tokio turto.

Taigi BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 2 punkte įtvirtinta išplėstinio turto konfiskavimo sąlyga susijusi, pirma, su neatitinkančio kaltininko teisėtų pajamų turto dydžiu, kuris turi viršyti 250 MGL sumą, ir, antra, laiku, kada kaltininkas įgijo ir turi arba perleido kitiems asmenims nurodyto dydžio turto (BK uždraustos veikos padarymo metu, po jos padarymo arba per penkerius metus iki jos padarymo).

6.2.2.1. Pažymėtina, kad BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 2 punkte įtvirtintos išplėstinio turto konfiskavimo sąlygos pirmasis elementas – nustatytinas konfiskuotino turto dydis – yra susijęs su BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalyje, kurioje, kaip minėta, yra apibrėžta, kas laikoma išplėstinio turto konfiskavimu, nurodyta konfiskuotina kaltininko turto dalimi, kuri yra neproporcinga kaltininko teisėtoms pajamoms. Taigi, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, aiškinamą kartu su 2 dalies 2 punkto nuostata „kaltininkas turi <...> turto, kurio vertė neatitinka jo teisėtų pajamų, ir šis skirtumas viršija 250 MGL dydžio sumą“, neproporcingu kaltininko teisėtoms pajamoms laikytinas toks kaltininko turtas (jo dalis), kurio vertė neatitinka jo teisėtų pajamų, ir šis skirtumas viršija 250 MGL dydžio sumą.

6.2.2.2. BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 2 punkte taip pat yra nurodytas laikas, per kurį įgytas ir turimas arba perleistas turtas, esant kitoms šiame straipsnyje nustatytoms sąlygoms, gali būti konfiskuojamas, taikant išplėstinį turto konfiskavimą: taikant šią priemonę konfiskuoti galima tik tą turtą, kuris yra įgytas ne anksčiau nei penkeri metai iki nusikalstamos veikos padarymo, jos padarymo metu arba bet kuriuo metu po jos padarymo.

Šiame kontekste pažymėtina, kad BK 72³ straipsnyje (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) įtvirtintas išplėstinis turto konfiskavimas gali būti taikomas tik turtui, kurį baudžiamajame įstatyme uždraustą veiką padaręs asmuo įgijo po BK pakeitimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. po 2010 m. gruodžio 11 d. (BK pakeitimo įstatymo 7 straipsnio 1 dalis).

6.2.3. Pareiškėjo ginčijamame BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte įtvirtinta trečioji sąlyga, būtina išplėstiniam turto konfiskavimui taikyti: ji galima taikyti tik tada, kai baudžiamąjį procesą metu kaltininkas nepagrindžia turto, neatitinkančio jo teisėtų pajamų ir viršijančio 250 MGL dydį, įsigijimo teisėtumo. BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punktą aiškinant BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, taip pat kitų 2 dalies nuostatų kontekste, pažymėtina, kad tik nustatčius, jog kaltininko turtas ar jo dalis yra įgyta iš neteisėtų pajamų, ir esant pakankamam pagrindui manyti, kad toks turtas įgytas nusikalstamu būdu, asmuo (kaltininkas), kuriam siūloma taikyti išplėstinį turto konfiskavimą, baudžiamąjį procesą metu turi teisę pagrįsti, kad jo turimas turtas, nustatytas kaip esantis neproporcingas jo gaunamoms teisėtoms pajamoms, yra įgytas teisėtai.

Ši BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte įtvirtinta išplėstinio turto konfiskavimui taikytina sąlyga yra įgyvendinama baudžiamąjį procesą metu. Vadinas, BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punktas aiškintinas BPK (2002 m. kovo 14 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) įtvirtinto teisinio reguliavimo, kuriame, be kita ko, įtvirtinta teisė į gynybą, rungimosi procesinės taisyklės, kontekste.

6.2.3.1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinas šis BPK įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo nustatyti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo įstaigų įgaliojimai įrodinėjimo ir galimo

išplėstinio turto konfiskavimo užtikrinimo procese:

- prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika (2 straipsnis);
- ikiteisminį tyrimą atlieka ikiteisminio tyrimo pareigūnai; ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja prokuroras; prokuroras gali nuspręsti pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar jo dalį (164 straipsnio 1 dalis); pradėjęs ikiteisminį tyrimą, prokuroras arba pats atlieka visus reikalingus ikiteisminio tyrimo veiksmus, arba tai padaryti paveda ikiteisminio tyrimo įstaigai (169 straipsnio 2 dalis);
- ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo atlikti būtinus proceso veiksmus, kad būtų greitai ir išsamiai atskleistos nusikalstamos veikos (172 straipsnio (2011 m. birželio 21 d. redakcija) 2 dalies 1 punktas);
- proceso metu prokuroras turi imtis priemonių turto, kuris atitinka BK 72 ar 72³ straipsnyje nurodytus požymius, suradimui ir jo galimam konfiskavimui užtikrinti (170¹ straipsnis (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija));
- laikydamiesi BPK nustatytos tvarkos, prokuroras ir ikiteisminio tyrimo pareigūnas gali apklausti įtariamąjį, liudytojus, taikyti procesines prievartos priemones, atlikti kitus BPK numatytus veiksmus (178 straipsnio 1 dalis);
- galimam išplėstiniam turto konfiskavimui užtikrinti prokuroro nutarimu įtariamajam ar pagal įstatymus materialiai atsakingam už įtariamojo veiksmus fiziniam asmeniui arba fiziniams asmenims, kurie turi nusikalstamu būdu gautą ar įgytą arba BK 72³ straipsnyje nurodytus požymius atitinkantį konfiskuotiną turtą, gali būti skiriamas laikinas nuosavybės teisės apribojimas (151 straipsnio 1 dalis (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija)); juridinio asmens nuosavybės teisė gali būti laikinai apribota prokuroro nutarimu, kai, be kita ko, siekiama užtikrinti galimą išplėstinį turto konfiskavimą BK 72³ straipsnyje numatytais atvejais (151 straipsnio 2 dalies 1 punktas (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija));
- nutarime skirti laikiną nuosavybės teisės apribojimą nurodoma, be kita ko, nutarimo priėmimo motyvai ir laikino nuosavybės teisės apribojimo pagrindas; asmuo, kurio nuosavybės teisė laikinai apribota (fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta; juridinio asmens pavadinimas, buveinės adresas, kodas); turto, į kurį laikinai apribojama nuosavybės teisė, pavadinimas, kodas (jei turtas registruojamas turto registre), trumpas aprašymas, buvimo vieta ir kiti turtą identifikuojantys duomenys; nutarimo apskundimo tvarka (152 straipsnio 1 dalis (su 2011 m. birželio 21 d. pakeitimu)); toks nutarimas nedelsiant ir ne vėliau kaip kitą darbo dieną BPK nustatyta tvarka paskelbiamas asmeniui, kurio nuosavybės teisė laikinai apribojama, ir visiems turto, į kurį laikinai apribojamos nuosavybės teisės, savininkams (bendraturčiams) (152 straipsnio 2 dalis);
- valstybinis kaltinimas yra prokuroro veikla, kuria įrodinėjama, kad nusikalstamos veikos padarymu kaltinamas asmuo yra kaltas (42 straipsnis).

Apibendrinant išdėstytą BPK nustatytą teisinį reguliavimą šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad pagal jį prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos privalo imtis visų įstatymuose nustatytų priemonių, atlikti būtinus proceso veiksmus, kad būtų atskleista bet kokia nusikalstama veika, taip pat turi imtis priemonių turto, kuris atitinka, be kita ko, BK 72³ straipsnyje nurodytus požymius, suradimui ir jo galimam konfiskavimui užtikrinti. Siekiant užtikrinti, kad turtas, be kita ko, atitinkantis BK 72³ straipsnyje nurodytus požymius, bus konfiskuotas, jau ikiteisminio tyrimo metu gali būti taikomas laikinas nuosavybės teisių apribojimas, kurį prokuroras paskiria priimdamas nutarimą, kuriame, be kita ko, nurodoma nutarimo priėmimo motyvai ir laikino nuosavybės teisės apribojimo pagrindas, asmuo, kurio nuosavybės teisė laikinai apribota, turtą, į kurį laikinai apribojama nuosavybės teisė, identifikuojantys duomenys; šis nutarimas paskelbiamas asmeniui, kurio nuosavybės teisė laikinai apribojama, ir visiems turto, į kurį laikinai apribojamos nuosavybės teisės, savininkams (bendraturčiams) ir gali būti

apskundžiamas. Prokuroras, palaikydamas valstybinį kaltinimą, turi įrodyti, kad padaryta nusikalstama veika ir kad jos padarymu kaltinamas asmuo yra kaltas.

6.2.3.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat paminėtinas šis BPK įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo nustatytos įtariamąjo (kaltinamojo) teisės (*inter alia* teisė į gynybą) ir gynėjo pareigos įrodinėjimo procese:

– įtariamasis turi teisę žinoti, kuo jis įtariamasis; nuo sulaikymo ar pirmosios apklausos momento turėti gynėją; duoti parodymus; tylėti ir (ar) atsisakyti duoti parodymus apie savo paties galimai padarytą nusikalstamą veiką; pateikti tyrimui reikšmingus dokumentus ir daiktus; pateikti prašymus; susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga (21 straipsnio 4 dalis (2019 m. liepos 16 d. redakcija));

– kaltinamasis turi teisę žinoti, kuo jis kaltinamas, ir gauti kaltinamojo akto nuorašą; susipažinti teisme su byla; turėti gynėją; pateikti prašymus; teikti įrodymus ir dalyvauti juos tiriant; nagrinėjimo teisme metu užduoti klausimus; duoti paaiškinimus apie teismo tiriamas bylos aplinkybes ir pareikšti savo nuomonę dėl kitų nagrinėjimo teisme dalyvių pareikštų prašymų; tylėti ir (ar) atsisakyti duoti parodymus apie savo paties galimai padarytą nusikalstamą veiką; dalyvauti baigiamosiose kalbose, kai nėra gynėjo; kreiptis į teismą paskutiniu žodžiu (22 straipsnio 3 dalis (2019 m. liepos 16 d. redakcija));

– įtariamasis, kaltinamasis ir nuteistasis turi teisę į gynybą; ši teisė jiems užtikrinama nedelsiant nuo sulaikymo arba pirmosios apklausos momento (10 straipsnio 1 dalis (2017 m. gegužės 11 d. redakcija)); teismas, prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo užtikrinti galimybę įtariamajam, kaltinamajam ir nuteistajam įstatymų nustatytais priemonėmis ir būdais gintis nuo įtarimų bei kaltinimų ir imtis reikiamų priemonių užtikrinti jų asmeninių ir turtinių teisių apsaugą (10 straipsnio 2 dalis);

– kiekvienas nusikalstamos veikos padarymu įtariamasis ar kaltinamas asmuo gali gintis pats arba per pasirinktą gynėją, o neturėdamas pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti turi nemokamai gauti teisinę pagalbą įstatymo, reglamentuojančio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą, nustatyta tvarka (44 straipsnio 8 dalis (2017 m. gegužės 11 d. redakcija));

– gynėjas privalo panaudoti visas įstatymuose nurodytas gynybos priemones ir būdus, kad būtų nustatytos aplinkybės, teisinančios ginamąjį ar lengvinančios jo atsakomybę, ir teikti ginamajam reikiamą teisinę pagalbą (48 straipsnio 2 dalies 1 punktas).

Apibendrinant išdėstytą BPK nustatytą teisinį reguliavimą šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad pagal jį įtariamasis, kaltinamasis neprivalo, bet turi teisę gintis nuo jam pareikštų įtarimų ar kaltinimų; tai gali daryti pats arba per gynėją, jis gali tylėti ir (ar) atsisakyti duoti parodymus apie savo paties galimai padarytą nusikalstamą veiką, teikti tyrimui ir nagrinėjimui reikšmingus dokumentus ir daiktus (įrodymus), be kita ko, dėl jam taikomo laikino nuosavybės teisių apribojimo siekiant užtikrinti galimą išplėstinį turto konfiskavimą, teisėtumo ir pagrįstumo, tačiau gynėjas privalo panaudoti visas įstatymuose nurodytas gynybos priemones ir būdus, kad būtų nustatytos aplinkybės, teisinančios ginamąjį ar lengvinančios jo atsakomybę, be kita ko, aplinkybės, kurioms esant išplėstinis turto konfiskavimas neturėtų būti taikomas.

6.2.3.3. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinas ir šis BPK įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo reglamentuojamas įrodinėjimo procesas baudžiamąją bylą nagrinėjant teisme ir teismo įgaliojimais:

– bylos teisme nagrinėjamos laikantis rungimosi principo; kaltinimo ir gynybos šalys bylų nagrinėjimo teisme metu turi lygias teises teikti įrodymus, dalyvauti tiriant įrodymus, pateikti prašymus, ginčyti kitos šalies argumentus ir pareikšti savo nuomonę visais klausimais, kylančiais nagrinėjant bylą ir turinčiais reikšmės jos teisingam išsprendimui (7 straipsnis);

– ar gauti duomenys laikytini įrodymais, kiekvienu atveju sprendžia teisėjas ar teismas, kurio žinioje yra byla; teisėjai įrodymus įvertina pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą išsamiau ir nešališku visų bylos

aplinkybių išnagrinėjimu, vadovaudamiesi įstatymu (20 straipsnio 2, 5 dalys);

– bylos nagrinėjimui teisme vadovauja teisiamojo posėdžio pirmininkas; teisiamojo posėdžio pirmininkas imasi visų įstatymų numatytų priemonių, kad būtų išsamiai ir nešališkai ištirtos bylos aplinkybės (241 straipsnio 1, 2 dalys);

– bylos nagrinėjimo metu teismas turi teisę atlikti bet kokią BPK XIV skyriaus, reglamentuojančio ikiteisminio tyrimo veiksmus, antrajame, trečiajame, ketvirtajame ir penktajame skirsniuose numatytą proceso veiksmą (apklausą, parodymų patikrinimo veiksmus, objektų tyrimą, apžiūrą ir kt.); jeigu šių veiksmų atlikti teisme dėl kokių nors priežasčių neįmanoma arba tai labai apsunkina bylos nagrinėjimą, teismas gali pavesti šiuos veiksmus atlikti ar organizuoti jų atlikimą prokurorui ar ikiteisminio tyrimo teisėjui (287 straipsnis (2007 m. birželio 28 d. redakcija));

– teismas nuosprendį pagrindžia tik tais įrodymais, kurie buvo išnagrinėti teisiama jame posėdyje (301 straipsnio 1 dalis);

– priimant nuosprendį ar nutraukiant procesą, daiktų, turinčių reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti, klausimas išsprendžiamas BK 72 ir 72³ straipsniuose nurodytą turtą konfiskuojant (94 straipsnio 1 dalies 1 punktą (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija));

– apkaltinamojo nuosprendžio aprašomojoje dalyje išdėstomi bausmės, baudžiamojo poveikio priemonės skyrimo motyvai (305 straipsnio 1 dalies 4 punktą); jeigu nutraukiant baudžiamąją bylą skiriama baudžiamojo poveikio priemonė, nuosprendžio aprašomojoje dalyje nurodomi tos priemonės skyrimo motyvai (305 straipsnio 4 dalis (2017 m. lapkričio 28 d. redakcija));

– kiekvienas nusikalstamos veikos padarymu įtariamas ar kaltinamas asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas BPK nustatyta tvarka ir nepripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu (44 straipsnio 6 dalis (2018 m. birželio 30 d. redakcija)).

Apibendrinant šį BPK nustatytą teisinį reguliavimą šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, jog pagal jį teismas privalo imtis visų įstatymuose nurodytų priemonių, kad būtų išsamiai ir nešališkai ištirtos bylos aplinkybės, įrodymus įvertina pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą išsamiau ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymu, ir nuosprendį pagrindžia tik tais įrodymais, kurie buvo išnagrinėti teisiama jame posėdyje, be kita ko, laikantis rungimosi, nekaltumo prezumpcijos principų. Skirdamas BK 72³ straipsnyje įtvirtintą baudžiamojo poveikio priemonę – išplėstinį turto konfiskavimą, nuosprendį priimantis teismas apkaltinamojo nuosprendžio arba nuosprendžio, kuriuo nutraukiama baudžiamoji byla, aprašomojoje dalyje turi nurodyti šios baudžiamojo poveikio priemonės skyrimo motyvus.

6.2.3.4. BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su kitomis BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1, 2 dalių nuostatomis, taip pat nurodytomis BPK nuostatomis, pažymėtina, kad pagal jį:

– prokurorui, kuris su ikiteisminio tyrimo įstaigomis turi pareigą baudžiamojo proceso metu imtis visų įstatymuose nurodytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika, taip pat imtis priemonių turtui, kuris atitinka BK 72³ straipsnyje nurodytus požymius, surasti ir galimai jį konfiskuoti, surinkus duomenis, patvirtinančius arba paneigiančius, be kita ko, tai, kad kaltininko (įtariamojo), įtariamo padarius tyčinį apysunkį, sunkų, arba labai sunkų nusikaltimą, iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos, turtas atitinka turto, kuriam taikomas išplėstinis turto konfiskavimas, sąlygas (*inter alia* tai, kad toks turtas yra neproporcingas jo teisėtoms pajamoms, t. y. neatitinka kaltininko teisėtų pajamų ir viršija jas daugiau nei 250 MGL), ir yra pagrindo manyti, kad toks turtas įgytas nusikalstamu būdu, ir palaikant valstybinį kaltinimą teisme pateikus tai patvirtinančius įrodymus, kaltininkas (įtariamasis, kaltinamasis), įgyvendindamas teisę į gynybą, baudžiamojo proceso metu turi teisę teikti duomenis (įrodymus), siekdamas pagrįsti šio turto įsigijimo teisėtumą;

– baudžiamojo proceso metu kaltininkui (kaltinamajam) nepagrindus nurodyto turto įsigijimo teisėtumo, išplėstinis turto konfiskavimas gali būti skiriamas tik teismui, laikantis *inter alia* nešališkumo, rungimosi, nekaltumo prezumpcijos principų, kitų BPK reikalavimų, išsamiai išnagrinėjus bylą, įvertinus įrodymus ir jais pagrindus nuosprendį, be kita ko, motyvuojant baudžiamojo poveikio priemonės išplėstinio turto konfiskavimo skyrimą (be kita ko, nustačius, kad yra tenkinamos visos sąlygos taikyti šią priemonę).

6.3. Šiame kontekste paminėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, formuojantis bendrosios kompetencijos teismų praktiką, aiškindamas *inter alia* BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) nuostatas yra pažymėjęs, jog tai, kad BPK nenustato specialių, būtent turto konfiskavimo pagrindams ir sąlygoms nustatyti taikomų įrodinėjimo būdų, reiškia, kad visi išplėstiniam turto konfiskavimui taikyti būtini pagrindai ir sąlygos nustatomi pagal bendrąsias įrodinėjimo taisykles (be kita ko, 2022 m. birželio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-195-976/2022). Jis yra išaiškinęs, jog pareiga pateikti įrodymus, kad kaltininko įgyto turto arba perleisto turto vertė neatitinka kaltininko teisėtų pajamų ir šis skirtumas viršija būtent 250 MGL dydžio sumą, byloje tenka kaltinimo šaliai (be kita ko, 2021 m. birželio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-72-511/2021, 2022 m. birželio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-195-976/2022). Tais atvejais, kai bylą nagrinėjant teisme kyla abejonių dėl kaltininko įgyto turto vertės, jo teisėtų pajamų dydžio, o teismui pateikti kaltininko turto ir pajamų tyrimo duomenys yra neišsamūs ar prieštaringi, teismas turi imtis aktyvių procesinių veiksmų šiems trūkumams pašalinti, išsireikalaudamas papildomus bylai teisingai išspręsti reikšmingus duomenis, apklausti specialiųjų žinių turinčius asmenis (specialistus, ekspertus), esant pagrindui, skirti papildomus tyrimus; tokie įstatymo reikalavimai teismui keliami bylą nagrinėjant tiek pirmosios, tiek ir apeliacinės instancijos teisme (2022 m. birželio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-195-976/2022).

Be to, paminėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte įtvirtintą išplėstinio turto konfiskavimo sąlygą – kaltininko negebėjimą pagrįsti turimo turto įgijimo teisėtumą, yra konstatavęs, kad baudžiamasis įstatymas kaltininkui suteikia galimybę pagrįsti turto teisėtumą, net jei kaltinimo šalis pateikia įrodymų, kad šis kaltininko turimas turtas laikytinas konfiskuotinu; toks saugiklis yra būtinas asmenims, kurie turtą įgijo iš esmės teisėtomis pajamomis, tačiau šios nebuvo tinkamai apskaitytos dėl asmens kaltės ar kitų priežasčių, pavyzdžiui, asmenys, gavę neapskaitytą darbo užmokestį, vertęsi verslu neturėdami verslo liudijimo ar pan. (be kita ko, 2018 m. gruodžio 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-245-1073/2018, 2021 m. birželio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-72-511/2021, 2022 m. birželio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-195-976/2022).

7. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktuali aspektu apibendrinant pareiškėjos ginčijamą BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalyje nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, aiškinamą kartu su šio straipsnio 2 dalimi, *inter alia* jos 3 punktu, išplėstinis turto konfiskavimas gali būti taikomas tik tada, kai asmens, pripažinto padariusiu tam tikro pavojingumo laipsnio ir kaltės formos nusikaltimą (apysunkį, sunkų arba labai sunkų tyčinį nusikaltimą), iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos, turtas ar jo dalis yra neproporcingi jo teisėtoms pajamoms (t. y. neatitinka kaltininko teisėtų pajamų ir viršija jas daugiau nei 250 MGL) ir yra įgytas šioje nuostatoje nurodytu laiku (t. y. ne anksčiau nei penkeri metai iki minėto nusikaltimo padarymo), arba per šį laikotarpį perleistas kitiems asmenims, ir kai yra pagrindas manyti, kad toks turtas gautas nusikalstamu būdu, o asmuo (kaltininkas) baudžiamojo proceso metu nepagrindžia šio turto įsigijimo teisėtumo.

Pažymėtina ir tai, kad BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, 2 dalies 3 punkto nuostatos, aiškinamos atitinkamų BPK nuostatų kontekste, reiškia, kad:

– prokuroras kartu su ikiteisminio tyrimo įstaigomis turi pareigą surinkti duomenis, patvirtinančius arba paneigiančius, be kita ko, tai, kad kaltininko (įtariamojo) turtas atitinka turto, kuriam taikomas išplėstinis

turto konfiskavimas, sąlygas (*inter alia* tai, kad toks turtas yra neproporcingas jo teisėtoms pajamoms, t. y. neatitinka kaltininko teisėtų pajamų ir viršija jas daugiau nei 250 MGL, ir yra įgytas ne anksčiau nei penkeri metai iki tyčinio apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, dėl kurio asmuo pripažintas kaltu ir iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos, padarymo) ir kad yra pagrindo manyti, jog toks turtas galėjo būti įgytas nusikalstamu būdu, o palaikydamas valstybinį kaltinimą teisme, pateikti tai patvirtinančius įrodymus;

– kaltininkas (įtariamasis, kaltinamasis), įgyvendindamas teisę į gynybą, baudžiamojo proceso metu turi teisę teikti duomenis (įrodymus), siekdamas pagrįsti, kad turtas, kuriam siekiama taikyti išplėstinį turto konfiskavimą, yra įgytas teisėtai;

– teismas gali skirti baudžiamojo poveikio priemonę išplėstinį turto konfiskavimą tik po to, kai, laikydamasis *inter alia* nešališkumo, rungimosi, nekaltumo prezumpcijos principų, kitų BPK reikalavimų, išsamiai išnagrinėja bylą, pagal savo vidinį įsitikinimą įvertina įrodymus ir jais pagrindžia nuosprendį, be kita ko, motyvuodamas ir baudžiamojo poveikio priemonės išplėstinio turto konfiskavimo skyrimą.

II

Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktuose įtvirtintas teisinis reguliavimas dėl išplėstinio turto konfiskavimo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija

8. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos aktualios Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės nuostatos ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) jurisprudencija, kurioje aiškinamos ES teisės nuostatos dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo.

9. Kaip minėta, BK pakeitimo įstatymu, kuriuo nustatytas *inter alia* pareiškėjos ginčijamas išplėstinį turto konfiskavimą reglamentuojantis teisinis reguliavimas, į Lietuvos nacionalinę teisę perkeltos 2005 m. vasario 24 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2005/212/TVR dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo nuostatos.

9.1. Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR preambulėje, be kita ko, pažymėta, kad jo tikslas yra užtikrinti, jog visos valstybės narės turėtų veiksmingas taisykles, reglamentuojančias nusikalstamu būdu įgytų pajamų konfiskavimą, *inter alia*, susijusias su įrodinėjimo našta dėl asmens, nuteisto už su organizuotu nusikalstamumu susijusį nusikaltimą, turimo turto šaltinio (10 konstatuojamoji dalis); pagal minėtos Jungtinių Tautų konvencijos prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą 12 straipsnį, valstybės, šios konvencijos Šalys, gali apsvarstyti galimybę nustatyti reikalavimą, kad nusikaltimą padaręs asmuo įrodytų teisėtą tariamai nusikalstamu būdu įgytų pajamų ar kito konfiskuotino turto kilmę tiek, kiek toks reikalavimas atitinka jų vidaus teisės principus ir teismo nagrinėjimo pobūdį (6 konstatuojamoji dalis).

9.2. Pagal Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR 3 straipsnio „Išplėstos konfiskavimo teisės“ 1 dalį, kiekviena valstybė narė bent jau nustato būtinas priemones, kad galėtų vadovaujantis 2 dalyje minimomis aplinkybėmis konfiskuoti visą arba dalį turto, priklausančio asmeniui, nuteistam už tam tikrus nurodytus nusikaltimus. Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kiekviena valstybė narė imasi būtinų priemonių, leidžiančių konfiskuoti pagal šį straipsnį bent:

a) jeigu nacionalinis teismas, remdamasis konkrečiais faktais, yra visiškai įsitikinęs, jog svarstomas turtas buvo įgytas iš nuteisto asmens nusikalstamos veiklos laikotarpiu prieš nuteisimą už nurodytą nusikaltimą, ką teismas laiko pagrįsta konkrečios bylos aplinkybėmis; arba,

b) jeigu nacionalinis teismas, remdamasis konkrečiais faktais, yra visiškai įsitikinęs, jog svarstomas turtas buvo įgytas iš nuteisto asmens panašios nusikalstamos veiklos laikotarpiu prieš nuteisimą už nurodytą nusikaltimą, ką teismas laiko pagrįsta konkrečios bylos aplinkybėmis; arba,

c) jeigu nustatyta, kad turto vertė yra neproporcinga nuteistojo asmens teisėtoms pajamoms ir nacionalinis

teismas, remdamasis konkrečiais faktais yra visiškai įsitikinęs, kad svarstomas turtas buvo įgytas iš šio nuteistojo asmens nusikalstamos veiklos.

9.3. Pagal Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR 4 straipsnį „Teisės gynimo priemonės“, kiekviena Šalis imasi reikalingų priemonių užtikrinti, kad suinteresuotos šalys, kurioms taikomos, be kita ko, 3 straipsnyje numatytos priemonės, turėtų veiksmingas priemones apginti savo teises. Pamatinis sprendimas nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius principus, visų pirma įskaitant nekaltumo prezumpciją, kaip įtvirtinta Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnyje (5 straipsnis „Apsaugos priemonės“).

9.4. Paminėtina ir tai, kad Europos Parlamentas ir Taryba 2014 m. balandžio 3 d. priėmė direktyvą 2014/42/ES dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų išaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje (toliau – Direktyva 2014/42), kuria siekiama iš dalies pakeisti ir praplėsti pamatinių sprendimų 2001/500/TVR ir 2005/212/TVR nuostatas (preambulės 9 konstatuojamoji dalis).

9.4.1. Direktyvos 2014/42 preambulėje, be kita ko, pažymima, kad:

– „<...> Siekiant sėkmingai kovoti su organizuota nusikalstama veikla, tam tikrais atvejais gali būti tikslinga nubaudus asmenį baudžiamąja tvarka konfiskuoti ne tik su konkrečiu nusikaltimu susijusį turtą, bet ir kitą turtą, kurį teismas pripažįsta pajamomis iš kitų nusikaltimų; toks požiūris vadinamas išplėstiniu konfiskavimu. Pamatiniame sprendime 2005/212/TVR numatyti trijų kategorijų būtiniausi reikalavimai, iš kurių valstybės narės gali pasirinkti, siekdamos taikyti išplėstinį konfiskavimą. Todėl tą pamatinį sprendimą perkeldamos į nacionalinę teisę valstybės narės pasirinko skirtingas galimybes, o tai lėmė skirtingas išplėstinio konfiskavimo sąvokas jų nacionalinėje jurisdikcijoje. Tie skirtumai trukdo tarpvalstybiniam bendradarbiavimui, susijusiam su konfiskavimo atvejais. Todėl būtina toliau derinti išplėstinio konfiskavimo nuostatas nustatant vienodą būtiniausią standartą“ (19 konstatuojamoji dalis);

– „nustatant, ar dėl nusikalstamos veikos galėjo būti gauta ekonominė nauda, valstybės narės gali atsižvelgti į *modus operandi*, pavyzdžiui, ar nusikalstamos veikos sąlyga yra tai, kad ji buvo padaryta organizuoto nusikalstamumo kontekste arba ketinant gauti nuolatinį pelną iš nusikalstamų veikų. Tačiau apskritai tai neturėtų būti kliūtis taikyti išplėstinį konfiskavimą“ (20 konstatuojamoji dalis);

– „Išplėstinį konfiskavimą turėtų būti galima taikyti tuomet, kai teismas yra įsitikinęs, jog atitinkamas turtas yra įgytas iš nusikalstamos veikos. Tai nereiškia, kad turi būti nustatyta, kad minėtas turtas yra įgytas iš nusikalstamos veikos. Valstybės narės gali numatyti, kad galėtų užtekti, pavyzdžiui, to, jog teismas, įvertinęs tikimybę, mano arba pagrįstai daro prielaidą, kad žymiai labiau tikėtina, jog minėtas turtas įgytas iš nusikalstamos veikos, o ne iš kitos veikos. Tokiomis aplinkybėmis teismas turi atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes, įskaitant faktus ir turimus įrodymus, kuriais remiantis galėtų būti priimtas sprendimas dėl išplėstinio konfiskavimo. Tai, kad asmens turtas yra neproporcingas jo teisėtoms pajamoms, galėtų būti vienu iš faktų, kuriais grindžiama teismo išvada, kad turtas įgytas iš nusikalstamos veikos. Valstybės narės taip pat galėtų nustatyti reikalavimą dėl tam tikro laikotarpio, per kurį galėtų būti laikoma, kad turtas yra įgytas iš nusikalstamos veikos“ (21 konstatuojamoji dalis);

– „šioje direktyvoje nustatomos būtiniausios taisyklės. Tai nekliudo valstybėms narėms savo nacionalinės teisės aktais suteikti platesnės apimties įgaliojimus, be kita ko, pavyzdžiui, susijusius su jų įrodinėjimo taisyklėmis“ (22 konstatuojamoji dalis);

– „šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (EŽTK) pripažintų principų, kaip išaiškinta Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje. <...>“ (38 konstatuojamoji dalis).

9.4.2. Pagal Direktyvos 2014/42 3 straipsnį, ši direktyva taikoma nusikalstamoms veikoms, kurių atžvilgiu taikoma, be kita ko, Konvencija dėl kovos su korupcija, susijusia su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių narių pareigūnais, parengta vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties K.3

straipsnio 2 dalies c punktu (toliau – Konvencija dėl kovos su korupcija, susijusia su pareigūnais) (a punktas), 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2003/568/TVR dėl kovos su korupcija privačiame sektoriuje (f punktas).

Direktyvos 2014/42 5 straipsnio „Išplėstas konfiskavimas“ 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad būtų užtikrinta galimybė visiškai ar iš dalies konfiskuoti turtą, priklausantį dėl nusikalstamos veikos nuteistam asmeniui ir galintį tiesiogiai ar netiesiogiai duoti ekonominės naudos, kai teismas, remdamasis bylos aplinkybėmis, įskaitant konkrečius faktus ir turimus įrodymus, pavyzdžiui, tai, kad turto vertė yra neproporcinga nuteistojo teisėtoms pajamoms, yra įsitikinęs, jog tas turtas įgytas iš nusikalstamos veikos.

Pagal Direktyvos 2014/42 8 straipsnį „Garantijos“, valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad būtų užtikrinta, kad, siekiant išsaugoti asmenų, kuriems daro poveikį šioje direktyvoje numatytos priemonės, teises, jie turėtų teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą (1 dalis); 5 straipsnyje nurodytame procese atitinkamam asmeniui suteikiama veiksminga galimybė užginčyti bylos aplinkybes, įskaitant konkrečius faktus ir turimus įrodymus, kuriais remiantis atitinkamas turtas laikomas iš nusikalstamos veikos įgytu turtu (8 dalis).

9.5. Paminėtina, kad, kaip matyti iš Europos Komisijos tarnybų darbinio dokumento „Be apkaltinamojo nuosprendžio atliekamo konfiskavimo priemonių Europos Sąjungoje analizė“ (angl. *Analysis of non-conviction based confiscation measures in the European Union*) (SWD(2019)1050 *final*), kuriame pateikiama faktinė be apkaltinamojo nuosprendžio atliekamo turto konfiskavimo politikos analizė Europos Sąjungos valstybėse narėse ir kuri panaudota pagal Direktyvos 2014/42 13 straipsnį Europos Parlamentui ir Tarybai Europos Komisijos parengtoje ataskaitoje „Turto susigrąžinimas ir konfiskavimas: užtikrinti, kad nusikaltimai neapsimokėtų“ (COM(2020)217 *final*), 2018 m. rugsėjo 7 d. duomenimis, dvidešimt šešiose Europos Sąjungos valstybėse narėse galiojo išplėstinio turto konfiskavimo modelis (Direktyvos 2014/42 5 straipsnis), pagal kurį galima konfiskuoti turtą, nesusijusį su nusikalstama veika, kurios padarymu asmuo kaltinamas.

9.6. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinas ir 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1805 dėl nutarimų įšaldyti ir nutarimų konfiskuoti turtą tarpusavio pripažinimo (toliau – Reglamentas). Pažymėtina, kad, kaip matyti iš Reglamento preambulės, Europos Sąjungos teisinėje nutarimų įšaldyti ir nutarimų konfiskuoti tarpusavio pripažinimo sistemoje nebuvo atsižvelgta į naujausius teisės aktų pokyčius Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis; visų pirma Direktyvoje 2014/42 nustatytos būtiniausios turto įšaldymo ir konfiskavimo taisyklės, kurios, *inter alia*, susijusios su išplėstiniu konfiskavimu; tos būtiniausios taisyklės taip pat yra susijusios su turto įšaldymu siekiant jį pririnkti vėliau konfiskuoti; nutarimų įšaldyti ir nutarimų konfiskuoti rūšys, kurioms taikoma Direktyva 2014/42, turėtų taip pat būti įtrauktos į teisinę tarpusavio pripažinimo sistemą (7 konstatuojamoji dalis).

Reglamento 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šiame reglamente nustatomos taisyklės, pagal kurias valstybė narė savo teritorijoje pripažįsta ir vykdo kitos valstybės narės vykstant procesams baudžiamosiose bylose priimtus nutarimus įšaldyti arba nutarimus konfiskuoti.

Pažymėtina, kad Reglamento 2 straipsnyje nutarimas konfiskuoti apibrėžiamas kaip įvykus procesui, susijusiam su nusikalstama veika, teismo skirta galutinė sankcija ar priemonė, kurios pasekmė yra galutinis turto atėmimas iš fizinio arba juridinio asmens (2 dalis); turtas – bet kokios rūšies materialus arba nematerialus, kilnojamasis arba nekilnojamasis turtas ir teisiniai dokumentai ar raštai, patvirtinantys nuosavybės teisę arba teisę į tokį turtą, kuri priimančioji institucija laiko, be kita ko, konfiskuotinu dėl bet kurių įgaliojimų konfiskuoti, numatytų Direktyvoje 2014/42, taikymo priimančiojoje valstybėje (3 dalies c punktas).

10. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinas ESTT 2021 m. spalio 21 d. sprendimas sujungtose bylose C-845/19 ir C-863/19 *DR ir DS prieš Okrazhna prokuratura – Varna*, kuriame išaiškintos,

be kita ko, Direktyvos 2014/42 5 straipsnio nuostatos.

Aiškindamas Direktyvos 2014/42 5 straipsnio 1 dalį, ESTT 2021 m. spalio 21 d. sprendime pažymėjo, kad siekiant konfiskuoti turtą reikia įvykdyti tris kumuliacines sąlygas:

– pirma, asmuo, kuriam priklauso turtas, turi būti pripažintas kaltu dėl „nusikalstamos veikos“; sąvoka „nusikalstama veika“ apima nusikalstamą veiką, kuri patenka į Direktyvos 2014/42 3 straipsnyje nurodytą ES teisės aktų taikymo sritį ir už kurią baudžiama laisvės atėmimo bausme, kurios ilgiausia trukmė yra bent ketveri metai (59, 60 punktai);

– antra, nusikalstama veika, dėl kurios asmuo buvo pripažintas kaltu, turi tiesiogiai ar netiesiogiai suteikti ekonominės naudos; nustatydamas, ar dėl nusikalstamos veikos galėjo būti gauta tiesioginė ar netiesioginė ekonominė nauda, „valstybės narės gali atsižvelgti į *modus operandi*, pavyzdžiui, ar nusikalstamos veikos sąlyga yra tai, kad ji buvo padaryta organizuoto nusikalstamumo kontekste arba ketinant gauti nuolatinį pelną iš nusikalstamų veikų; vis dėlto minėtos konstatuojamosios dalies antrajame sakinyje patikslinta, kad atsižvelgimas į minėtą veikimo būdą „paprastai neturėtų kliudyti atlikti išplėstą konfiskavimą“ (64, 65 punktai);

– trečia, teismas, remdamasis bylos aplinkybėmis, įskaitant konkrečias faktines aplinkybes ir turimus įrodymus, bet kuriuo atveju turi būti įsitikinęs, kad nagrinėjamas turtas atsirado iš nusikalstamos veiklos; teismas, be kita ko, gali atsižvelgti į nagrinėjamo turto vertės ir nuteistojo teisėtų pajamų neproporcingumą; taigi, šiam asmeniui turi būti suteikta veiksminga galimybė užginčyti bylos aplinkybes, įskaitant konkrečius faktus ir turimus įrodymus, kuriais remiantis atitinkamas turtas laikomas iš nusikalstamos veikos įgytu turtu (67 punktas).

Atsižvelgdamas į tai, ESTT 2021 m. spalio 21 d. sprendime konstatavo, jog Direktyva 2014/42 turi būti aiškinama taip, kad joje numatytas ne tik turto, kuris sudaro ekonominę naudą, gautą iš nusikalstamos veikos, už kurią buvo nuteistas šią nusikalstamą veiką padaręs asmuo, konfiskavimas, bet ir turto, kuris priklauso šiam asmeniui, dėl kurio bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas yra įsitikinęs, kad jis gautas iš kitos nusikalstamos veiklos, konfiskavimas, taikant numatytas garantijas ir su sąlyga, kad nusikalstama veika, dėl kurios šis asmuo pripažintas kaltu, yra viena iš išvardytųjų šios direktyvos nuostatose, todėl gali tiesiogiai ar netiesiogiai suteikti ekonominę naudą.

11. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos aktualios 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) nuostatos ir jų turinį atskleidžianti aktuali EŽTT jurisprudencija.

11.1. Konvencijos 6 straipsnio „Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą“ 1 dalyje nustatyta, kad kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir bešališkas teismas. Pagal šio straipsnio 2 dalį, kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.

Konvencijos Pirmojo protokolo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę disponuoti savo nuosavybe, kad iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė, nebent visuomenės interesais ir tik remiantis įstatymu arba tarptautinės teisės bendraisiais principais. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad 1 dalies nuostatos jokiū būdu neturi riboti valstybės teisės leisti ir tokius įstatymus, kokių jai reikia, kad galėtų kontroliuoti, ar nuosavybė naudojama visuomenės interesais, arba kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ir baudų mokėjimą.

11.2. EŽTT, aiškindamas nurodytas Konvencijos nuostatas, savo jurisprudencijoje ne kartą yra konstatavęs, kad išplėstinis turto konfiskavimas yra suderinamas su Konvencijos, *inter alia* jos Pirmojo protokolo 1 straipsnyje įtvirtintomis nuostatomis, jeigu laikomasi, be kita ko, Konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintų

garantijų.

11.2.1. EŽTT 2019 m. spalio 8 d. sprendime byloje *Balsamo prieš San Mariną* yra pabrėžęs, kad jam ne kartą teko tirti, ar turto, susijusio su tariamai padarytais sunkiais nusikaltimais, konfiskavimo procedūros atitinka iš Konvencijos Pirmojo protokolo 1 straipsnio kylantį proporcingumo reikalavimą, ir pripažinęs, kad turto konfiskavimo priemonės buvo proporcingos siekiamiems tikslams, net ir nesant apkaltinamojo nuosprendžio, patvirtinančio kaltinamojo kaltę (kaip antai, sprendžiant dėl turto, kuris, kaip preziumuota, buvo visiškai ar iš dalies įgytas už pajamas, gautas iš nusikaltimų, susijusių su prekyba narkotikais (2004 m. vasario 10 d. nutarimas (*Webb prieš Jungtinę Karalystę*), peticijos Nr. 56054/00; 2002 m. birželio 27 d. nutarimas (*Butler prieš Jungtinę Karalystę*, peticijos Nr. 41661/98)) arba iš nusikalstamų organizacijų, susijusių su prekyba narkotikais veiklos (2001 m. liepos 5 d. nutarimas (*Arcuri ir kiti prieš Italiją*, peticijos Nr. 52024/99); 2005 m. birželio 7 d. nutarimas (*Morabito ir kiti prieš Italiją*, peticijos Nr. 58572/00)), arba iš kitos neteisėtos mafijos pobūdžio veiklos, konfiskavimo (1994 m. vasario 22 d. sprendimas byloje *Raimondo prieš Italiją*, peticijos Nr. 12954/87)). EŽTT taip pat yra pabrėžęs, kad pagal Konvenciją valstybėms atsakovėms suteikta plati nuožiūros laisvė nuspręsti dėl atitinkamų priemonių kontroliuoti turto naudojimą, be kita ko, konfiskuoti bet kokio pobūdžio iš nusikaltimų gautas pajamas (be kita ko, 2002 m. birželio 27 d. nutarimas (*Butler prieš Jungtinę Karalystę*, peticijos Nr. 41661/98); 2019 m. spalio 8 d. sprendimo byloje *Balsamo prieš San Mariną*, peticijų Nr. 20319/17 ir 21414/17, 93 punktas)).

11.2.2. EŽTT jurisprudencijoje laikomasi pozicijos, kad sprendimai dėl pajamų, gautų iš prekybos narkotikais, pinigų plovimo, korupcijos ar kitų sunkių nusikaltimų, konfiskavimo nebūtinai turi būti grindžiami tokio turto neteisėtos kilmės visišku įrodytumu, t. y. pagal principą „nesant pagrįstų abejonių“. Esant duomenų apie tokią nusikalstamą veiklą, neteisėtos turto kilmės įrodinėjimas gali būti grindžiamas ir didelės tikimybės principu, derinamu su savininko negalėjimu įrodyti, kad yra priešingai (*inter alia*, EŽTT 2015 m. gegužės 12 d. sprendimo byloje *Gogitidze ir kiti prieš Gruziją*, peticijos Nr. 36862/05, 107 punktas; 2018 m. birželio 26 d. sprendimo byloje *Telbis ir Viziteu prieš Rumuniją*, peticijos Nr. 47911/15, 68 punktas).

EŽTT yra konstatavęs, kad tiek teisė į nekaltumo prezumpciją, tiek iš jos kylantis imperatyvas, kad įrodinėjimo našta tenka kaltintojui, nėra absoliutūs. Konvencijoje savaime nėra draudžiamos fakto ir teisės prezumpcijos, veikiančios kiekvienoje nacionalinėje baudžiamojoje teisėje, tačiau valstybės visais atvejais privalo nustatyti pagrįstas tokių prezumpcijų ribas, atsižvelgdamos į sprendžiamo klausimo svarbą ir veiksmingai užtikrindamos asmens teisę į gynybą (*inter alia*, 1988 m. spalio 7 d. sprendimo byloje *Salabiaku prieš Prancūziją*, peticijos Nr. 10519/83, 28 punktas; 2010 m. kovo 18 d. sprendimo byloje *Krumpholz prieš Austriją*, peticijos Nr. 13201/05, 34 punktas).

III

Užsienio valstybių oficialioji konstitucinė doktrina

12. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste svarbu atskleisti kai kurių užsienio valstybių konstitucinių teismų praktiką tiriant teisinio reguliavimo, kuriuo nustatytas išplėstinis turto konfiskavimas, konstitucingumą.

13. L. D. Teismas 2014 m. birželio 25 d. sprendime Nr. 356/2014, be kita ko, pripažino, kad Baudžiamojo kodekso nuostata, pagal kurią išplėstinis turto konfiskavimas skiriamas, kai turto, kurį nuteistasis įgijo per penkerius metus iki nusikalstamos veikos padarymo ir, jei reikia, po jos padarymo, ir iki procesinio dokumento pradėti baudžiamąjį procesą dienos, vertė akivaizdžiai viršija atitinkamo asmens teisėtai gautas pajamas, neprieštarauja Rumunijos Respublikos Konstitucijos 44 straipsnio 8 daliai, kurioje nustatyta, kad teisėtai įgytas turtas negali būti konfiskuojamas ir kad įgijimo teisėtumas yra preziumuojamas.

Šiame sprendime L. D. Teismas pažymėjo, kad jei turto teisėto įgijimo prielaida būtų absoliuti, prieštaraujant konstitucinėms nuostatoms, būtų paneigti visos visuomenės teisėti interesai, kuriuos valstybė privalo ginti, taip pat būtų pažeista pusiausvyra, kuri turi egzistuoti tarp bendrųjų visuomenės ir kiekvieno

asmens teisėtų interesų. Pažymėta ir tai, kad išplėstinis turto konfiskavimas gali būti skiriamas, kai įvykdyti sunkūs nusikaltimai, kuriais gali būti įgyjamos neteisėtos pajamos, t. y. nusikaltimai, dažnai susiję su organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis, kurios yra organizuoto nusikalstamumo reiškinių dalis; jei turto teisėto įgijimo prielaida būtų absoliuti, teisminėms institucijoms būtų taikomas teisinis reikalavimas surasti neįmanomus įrodymus (*probatio diabolica*).

Minėtame sprendime pabrėžta, jog atsižvelgiant į tai, kad turto teisėto įgijimo prielaida nėra nuginčijama, įrodinėjimo pareiga neperkeliama ir principas *actori incumbit probatio (onus probandi)* lieka taikytinas visa apimtimi. Atskleisdamas konstitucinius įrodinėjimo standartus, kurių reikia paisyti nuginčijamai teisei prielaidai paneigti, išplėstinio turto konfiskavimo kontekste L. D. Teismas konstatavo, kad nėra pagrindo teigti, jog teisėtą turto įgijimo prezumpciją galima paneigti tik įrodymais, t. y. įrodžius, kad atitinkamas turtas įgytas iš nusikalstamu būdu gautų pajamų; ji taip pat galėtų būti paneigta vien prielaida.

Remdamasis EŽTT jurisprudencija, pagal kurią pripažįstamas prielaidų naudojimas turto konfiskavimo byloje, jeigu paisoma tam tikrų gynybos teisės apsaugančių garantijų, L. D. Teismas konstatavo, kad ginčijamas teisinis reguliavimas dėl išplėstinio turto konfiskavimo atitinka EŽTT jurisprudencijoje nustatytas garantijas: išplėstinį turto konfiskavimą teismas skiria remdamasis įsitikinimu, kad atitinkamas turtas yra įgytas iš nusikalstamos veiklos; šis įsitikinimas pasiektas po viešo teismo nagrinėjimo, kurio metu suinteresuotieji asmenys turėjo galimybę susipažinti su bylos medžiaga ir kaltinimo argumentais ir pateikti visus, jų manymu, reikalingus įrodymus.

14. Portugalijos Respublikos Konstitucinis Tribunolas, išnagrinėjęs pareiškėjo individualų konstitucinį skundą, kuriuo buvo ginčijamas teisinio reguliavimo, nustatančio priemones, skirtas kovai su organizuotu ir ekonominiu (finansiniu) nusikalstamumu, konstitucingumas, pripažino, kad Portugalijos Respublikos Konstitucijai neprieštarauja specialaus turto konfiskavimo nuostata, pagal kurią tuo atveju, kai asmuo nuteisiamas už bet kurią iš sąrašė išvardytų nusikaltimų, preziumuojama, kad skirtumas tarp jo turto vertės ir sumos, kuri būtų suderinama su jo teisėtomis pajamomis, yra iš nusikalstamos veiklos gauta nauda (2015 m. vasario 11 d. nutarimas byloje Nr. 101/15). Portugalijos Respublikos Konstitucinis Tribunolas konstatavo, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas šią prezumpciją, darė prielaidą, jog iš esmės tokie atvejai yra susiję su neteisėtomis pajamomis, gautomis iš nusikalstamos veiklos. Pateisinęs tokią įstatymų leidėjo poziciją, jis pažymėjo, kad pareiškėjas visada galėjo įrodyti, jog aptariama suma iš tikrųjų nebuvo įgyta neteisėtai. Taigi buvo konstatuota, kad ši prezumpcija nepažeidžia nekaltumo prezumpcijos, nes kaltinamajam išlieka galimybė įrodyti, kad prezumpcija, jog turimo turto ir turto, kuris galėjo būti įgytas teisėtomis pajamomis, skirtumas yra iš nusikalstamos veiklos gauta nauda, yra nepagrįsta. Be to, ši speciali turto konfiskavimo tvarka taikoma tik po apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo.

15. Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas 2004 m. sausio 14 d. sprendime Nr. 2 BVR 564/95 pripažino, kad tuo metu išplėstinį turto konfiskavimą reglamentavusi Vokietijos Federacinės Respublikos baudžiamojo kodekso nuostata, pagal kurią baudžiamajame procese galėjo būti konfiskuotas toks turtas, kuris, kaip įtariama, įgytas iš kitų nusikalstamų veikų, nei tos, už kurias asmuo buvo nuteistas, neprieštarauja Vokietijos Federacinės Respublikos Pagrindiniam Įstatymui (toliau – Pagrindinis Įstatymas). Buvo pabrėžta, kad išplėstinis turto konfiskavimas buvo suderinamas su nekaltumo prezumpcija ir individualios kaltės principu, nes ši priemonė nebuvo baudžiamojo pobūdžio, t. y. ji nebuvo bausmė; ja labiau buvo siekiama prevencinių tikslų, nes ja mažinamas galimas pasipelnymas iš nusikalstamų veikų ir taip panaikinamos paskatos daryti naujas nusikalstamas veikas.

Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad organizuotame nusikalstamume dalyvaujantys asmenys paprastai elgiasi konspiratyviai, todėl byloje, susijusiose su organizuotu nusikalstamumu, teismo įsitikinimas apie neteisėtą turto kilmę laikytinas pakankamu įrodymu standartu, užtikrinant, kad nusikalstamu būdu gautų pajamų konfiskavimas būtų veiksmingas, taip kartu siekiant sustiprinti teisinės tvarkos galiojimą.

Minėtame sprendime pažymėta ir tai, kad paprastai turto konfiskavimas nuo pat pradžių nėra susijęs su turtinėmis teisėmis ir (arba) interesais, kurie yra saugomi arba yra verti apsaugos pagal teisinę tvarką, tačiau kartu pripažinta, kad konfiskavimas gali pažeisti nuo nusikaltimų nukentėjusių asmenų materialinius teisinius interesus ir todėl konkrečiu atveju teisinis reguliavimas turi būti aiškinamas ir taikomas laikantis Pagrindinio Įstatymo, taip pat atsižvelgiant į trečiųjų asmenų teises ir reikalavimus.

16. Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas 2021 m. vasario 10 d. sprendime Nr. 2 BvL 8/19 pripažinęs, kad Pagrindiniam Įstatymui neprieštarauja teisinis reguliavimas (Vokietijos Federacinės Respublikos baudžiamojo kodekso įvadinio įstatymo, iš dalies pakeisto 2017 m. balandžio 13 d. Įstatymu dėl turto išieškojimo baudžiamajame procese reformos (toliau – Reformos įstatymas), pagal kurią naujos nuostatos taikomos tais atvejais, kai baudžiamasis persekiojimas už pagrindines nusikalstamas veikas jau buvo nutrauktas dėl senaties suėjimo iki Reformos įstatymo įsigaliojimo), kartu konstatavo, kad nusikalstamu būdu gautų pajamų ar lygiavertės vertės konfiskavimas nėra bausmė, kaip tai apibrėžta Pagrindinio Įstatymo 103 straipsnio 2 dalyje. Pagrindinio Įstatymo 103 straipsnio 2 dalies paskirtis ta, kad valstybė negalėtų oficialiai uždrausti tam tikro elgesio tik atgaline data, taikyti už tokį elgesį bausmę ir apkaltinti atitinkamą asmenį neteisėtu ir kaltu elgesiu.

Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad turto paėmimas yra ne papildoma bausmė, kuriai taikomas individualios kaltės principas, o *sui generis* priemonė, kuriai būdingas restitucinis pobūdis. Minėtame sprendime konstatuota ir tai, kad pagal iki Reformos įstatymą galiojusį teisinį reguliavimą turto konfiskavimas taip pat neturėjo baudžiamojo ar panašaus į bausmę pobūdžio, nes iš ankstesnio teisinio reguliavimo matyti, kad įstatymų leidėjas siekė, jog nusikalstamu būdu įgyto turto išieškojimas būtų atskira teisinė pasekmė šalia pačios bausmės; konfiskavimo tikslas buvo ne sukelti tam tikrus sunkumus asmeniui, o panaikinti pranašumą, kuris, jei būtų paliktas, galėjo skatinti nusikalstamą veiką padariusį asmenį daryti naujas nusikalstamas veikas. Taigi Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas padarė išvadą, kad toje byloje ginčytas teisinis reguliavimas nepakeitė nusikalstamu būdu įgyto turto paėmimo pobūdžio tiek, kad būtų galima manyti, jog tokio turto paėmimo priemonės yra baudžiamojo pobūdžio.

Pažymėtina, kad aiškindamas ginčijamą teisinį reguliavimą, Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas konstatavo, jog įstatymų leidėjas siekia teisėto tikslo pertvarkyti turtinius klausimus nukentėjusios nuo nusikalstamos veikos pusės naudai, įskaitant nusikalstamas veikas, kurioms taikoma senatis, ir neleisti nusikalstamas veikas darantiems asmenims visam laikui pasilikti pajamų, gautų iš jų nusikalstamų veikų, net ir nesant baudžiamojo persekiojimo. Šis tikslas yra ypač svarbus. Nusikalstamu būdu gautų pajamų išieškojimu siekiama, kad ir nusikalstamą veiką padaręs asmuo, ir teisinė bendruomenė suprastų, jog nusikalstamu būdu gauto turto sankaupos nebus pripažįstamos pagal įstatymą ir todėl negali turėti jokio pastovaus statuso. Paimant iš nusikalstamą veiką padariusio asmens tokį nusikalstamu būdu įgytą turtą, parodomas teisingas ir neliečiamas teisinės tvarkos pobūdis, taip stiprinant visuomenės norą laikytis įstatymų. Visa tai turi viršenybę prieš asmenį, kuriam taikomas nusikalstamu būdu gautų pajamų konfiskavimas, teisėtų lūkesčių apsaugą.

17. Apibendrinant nurodytų užsienio valstybių konstitucinių teismų jurisprudenciją, darytina išvada, kad išplėstinis turto konfiskavimas, be kita ko, reguliuojamas baudžiamuosiuose įstatymuose, nepaisant skirtingų užsienio valstybių konstitucinių nuostatų ir išplėstinio turto konfiskavimo teisinio reguliavimo ypatumų, iš esmės yra pripažįstamas atitinkančiu valstybių konstitucines nuostatas, susijusias su nuosavybės teisių apsauga ir nekaltumo prezumpcijos principo taikymu. Išplėstinis turto konfiskavimas laikomas konstituciškai pagrįstu, be kita ko, atsižvelgiant į šio konfiskavimo kaip teisinio poveikio priemonės paskirtį, įrodinėjimo, kad turtas įgytas neteisėtai (nusikalstamu būdu), pareigos subjektus ir šios įrodinėjimo naštos pasiskirstymą tarp jų, dažniausiai pripažįstant, kad konstituciškai pagrįstas yra ir toks teisinis reguliavimas, pagal kurį asmuo, siekdamas paneigti neteisėtai (nusikalstamu būdu) įgyto turto kilmę, turi pateikti tai patvirtinančius įrodymus.

Konstitucijos nuostatos ir oficialioji konstitucinė doktrina

18. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama BK nuostatų, reglamentuojančių išplėstinį turto konfiskavimą, atitiktis Konstitucijos 23 straipsniui, 31 straipsnio 1 daliai.

19. Konstitucijos 23 straipsnyje nustatyta:

„Nuosavybė neliečiama.

Nuosavybės teises saugo įstatymai.

Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama.“

19.1. Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 23 straipsnio nuostatos, sudarydamos visumą, atskleidžia nuosavybės teisių gynimo esmę (*inter alia* 2002 m. gegužės 27 d., 2009 m. balandžio 10 d., 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimai). Iš Konstitucijos 23 straipsnio įstatymų leidėjui kyla pareiga nuosavybės santykius reguliuoti taip, kad nuosavybės teisės būtų saugomos ir ginamos, kad būtų užtikrintas nuosavybės neliečiamumas (*inter alia* 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2008 m. spalio 30 d., 2018 m. gegužės 4 d. nutarimai). Konstitucija, garantuodama nuosavybės apsaugą, įtvirtina ir konstitucinę teisę įgyti nuosavybę bei garantuoja šios teisės apsaugą (*inter alia* 2008 m. spalio 30 d., 2017 m. kovo 15 d., 2021 m. rugsėjo 28 d. nutarimai). Pagal Konstituciją, nuosavybės teisės įgijimo būdai gali būti įvairūs, tačiau jie negali prieštarauti iš Konstitucijos kylantiems reikalavimams, *inter alia* teisėtumo, sąžiningumo principams (2008 m. spalio 30 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai).

19.2. Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtinti nuosavybės neliečiamumas ir apsauga *inter alia* reiškia, kad savininkas turi teisę su jam priklausančiu turtu atlikti bet kokius veiksmus, išskyrus uždraustus įstatymu, naudoti savo turtą ir lemti jo likimą bet koku būdu, kuriuo nepažeidžiamos kitų asmenų teisės ir laisvės (*inter alia* 2006 m. kovo 14 d., 2013 m. gruodžio 20 d., 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimai); įstatymų leidėjas, reguliuodamas nuosavybės teisių apsaugą, turi užtikrinti Konstitucijos ginamų ir saugomų vertybių pusiausvyrą (*inter alia* 2008 m. spalio 30 d., 2018 m. gegužės 4 d., 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Pagal Konstituciją, kiti asmenys turi nepažeisti savininko nuosavybės teisių, o valstybė turi pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją, kitų pažeidimų; niekas negali paimti nuosavybės savavališkai ir ne teisės pagrindu; nuosavybės subjektui, savininkui, yra konstituciškai garantuojama teisė reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo nuosavybės teisių ir kad valstybė užtikrintų jo nuosavybės teisių gynimą (2005 m. liepos 8 d., 2008 m. spalio 30 d., 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

19.3. Pagal Konstituciją, nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama *inter alia* dėl nuosavybės objekto pobūdžio, visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio; ribojant nuosavybės teisę, visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; apribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, visuomenei būtinus konstituciškai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo, pagal kurį įstatymuose numatytos priemonės turi atitikti siekiamus visuomenei būtinus ir konstituciškai pagrįstus tikslus (*inter alia* 2002 m. rugsėjo 19 d., 2016 m. birželio 7 d., 2021 m. rugsėjo 28 d. nutarimai).

19.4. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtinti nuosavybės neliečiamumas ir subjektinių nuosavybės teisių apsauga negali būti interpretuojami kaip pagrindas savininko teises ir interesus priešpriešinti viešajam interesui (*inter alia* 2005 m. gegužės 13 d., 2008 m. gegužės 20 d., 2020 m. liepos 8 d. nutarimai), kitų asmenų teisėms, laisvėms ir teisėtiems interesams (*inter alia* 2005 m. gegužės 13 d., 2013 m. vasario 15 d., 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimai). Pagal Konstituciją, viešojo intereso (konstituciškai svarbaus tikslo) buvimas gali būti pagrindas apriboti asmens teisę į nuosavybę tik tuo atveju, kai jos neapribojus dėl turto pobūdžio ir (arba) kitų svarbių priežasčių nebūtų įmanoma apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, būtų pakenkta viešajam interesui (*inter alia* 2002 m. kovo 14 d., 2011 m. sausio 31 d., 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

20. Šios konstitucinės justicijos bylos, kurioje sprendžiama dėl teisinio poveikio priemonės, taikomos tam tikras nusikalstamas veikas padariusiems asmenims, konstitucingumo, kontekste pažymėtina, kad, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos preambulėje įtvirtintas atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis suponuoja tai, kad privalu stengtis užtikrinti, kad kiekvienas asmuo ir visa visuomenė būtų saugūs nuo nusikalstamų kėsinių (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2012 m. birželio 4 d., 2023 m. kovo 15 d. nutarimai).

20.1. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, nusikaltimai – tai teisės pažeidimai, kuriais itin šiurkščiai pažeidžiamos žmogaus teisės ir laisvės, kitos Konstitucijos saugomos ir ginamos vertybės, daromas neigiamas poveikis gyvenimo sąlygoms, žmonių gyvenimo lygiui, kėsiniams į valstybės ir visuomenės gyvenimo pagrindus (*inter alia* 2000 m. gegužės 8 d., 2009 m. birželio 8 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad demokratinėje teisinėje valstybėje įstatymų leidėjas turi teisę ir kartu pareigą įstatymais uždrausti veikas, kuriomis daroma esminė žala asmenų, visuomenės ar valstybės interesams arba keliama grėsmė, kad tokia žala atsirastų (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai). Įstatymuose apibrėžiama, kokios veikos pripažįstamos nusikalstamomis, ir nustatomos bausmės už jų padarymą (*inter alia* 2003 m. birželio 10 d., 2009 m. birželio 8 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai).

20.2. Valstybės, kaip visos visuomenės politinės organizacijos, paskirtis – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą, todėl vykdydama savo funkcijas ir veikdama visos visuomenės interesais valstybė turi priedermę užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių, kitų Konstitucijos saugomų ir ginamų vertybių, kiekvieno asmens ir visos visuomenės veiksmingą apsaugą *inter alia* nuo nusikalstamų kėsinių (*inter alia* 2004 m. gruodžio 29 d., 2009 m. birželio 8 d., 2023 m. vasario 9 d. nutarimai). Jeigu valstybė nesiiimtų deramų veiksmų, kuriais būtų siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, būtų griauamas pasitikėjimas valstybės valdžia, įstatymais, didėtų nepagarba teisei tvarkai, įvairiems socialiniams institutams; todėl pagal Konstituciją valstybė – visos visuomenės organizacija, privalanti garantuoti viešąjį interesą, turi ne tik teisę, bet ir priedermę imtis įvairių teisėtų priemonių, užkertančių kelią nusikaltimams, ribojančių ir mažinančių nusikalstamumą (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d., 2023 m. kovo 15 d. nutarimai).

20.3. Viena iš žmogaus teisių ir laisvių, kitų konstitucinių vertybių apsaugos ir gynimo priemonių yra baudžiamoji atsakomybė už nusikalstamas veikas (2003 m. birželio 10 d., 2009 m. birželio 8 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad, įstatymuose nustatydamas, kokios veikos yra priešingos teisei, taip pat teisinę atsakomybę už šias veikas, įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją, apimančią ir diskreciją nustatyti aplinkybes, lemiančias tai, kokios sankcijos turi būti taikomos už teisės pažeidimus (*inter alia* 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. kovo 15 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai), tačiau konstituciniai teisinės valstybės, teisingumo principai suponuoja ir tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti; tarp siekiamo tikslo nubausti teisės pažeidėjus ir užtikrinti teisės pažeidimų prevenciją ir pasirinktų priemonių šiam tikslui pasiekti turi būti teisinga pusiausvyra (proporcingumas) (*inter alia* 2000 m. gruodžio 6 d., 2017 m. kovo 15 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad teisinėje valstybėje negali būti nepaisoma bendrojo teisės principo, kad niekas negali turėti naudos iš savo padaryto teisės pažeidimo (*inter alia* 2006 m. kovo 14 d., 2008 m. kovo 15 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai).

20.4. Iš Konstitucijos kylanti valstybės priedermė užtikrinti kiekvieno asmens ir visos visuomenės saugumą nuo nusikalstamų kėsinių suponuoja ne tik įstatymų leidėjo teisę ir pareigą įstatymais apibrėžti

nusikalstamas veikas ir nustatyti baudžiamąją atsakomybę už jas, bet ir jo teisę bei pareigą reglamentuoti su nusikalstamų veikų atskleidimu bei tyrimu ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimu susijusius santykius – baudžiamojo proceso santykius; baudžiamojo proceso santykiai įstatymu turi būti reguliuojami, be kita ko, taip, kad būtų sudarytos teisinės prielaidos greitai atskleisti ir išsamiai ištirti nusikalstamas veikas, teisingai nubausiti nusikalstamas veikas padariusius asmenis (ar kitaip pagal įstatymą išspręsti jų baudžiamosios atsakomybės klausimą) (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2013 m. lapkričio 15 d., 2020 m. kovo 9 d. nutarimai).

Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, pagal Konstituciją, niekas kitas, išskyrus prokurorą, negali organizuoti ikiteisminio tyrimo ir jam vadovauti (*inter alia* 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2016 m. birželio 27 d. nutarimai); iš Konstitucijos 118 straipsnio 1 dalies nuostatos prokurorams kyla pareiga organizuoti ikiteisminį tyrimą ir vadovauti jam taip, kad būtų surinkta objektyvi, išsami informacija apie nusikalstamą veiką ir asmenį, įtariamą padarius šią veiką, kuri *inter alia* sudarytų teisinės prielaidas teismui baudžiamojoje byloje nustatyti tiesą ir priimti teisingą sprendimą dėl asmens, kaltinamo padarius nusikalstamą veiką, kaltumo (2006 m. sausio 16 d., 2011 m. balandžio 7 d., 2016 m. birželio 27 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad, pagal Konstituciją, niekas kitas, išskyrus prokurorą, negali palaikyti valstybinio kaltinimo baudžiamosiose bylose (2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai); Konstitucijos 118 straipsnio 1 dalies nuostata, jog prokuroras palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose, *inter alia* reiškia, kad per baudžiamąjį procesą teisme yra palaikomas valstybinis kaltinimas ir kad valstybinio kaltinimo palaikymas yra valstybės funkcija (2006 m. sausio 16 d. nutarimas).

21. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad asmenims, traukiamiems baudžiamajon atsakomybėn, taip pat asmenims, traukiamiems teisinėn atsakomybėn pagal atitinkamus įstatymus, jei juose nustatytos sankcijos savo dydžiu (griežtumu) prilygsta kriminalinėms bausmėms, nesvarbu, kokiai teisinės atsakomybės rūšiai (baudžiamajai, administracinei, drausminei ar kitokiai) šios sankcijos būtų priskirtos, ir nesvarbu, kaip atitinkamos sankcijos būtų vadinamos, įstatymuose būtinai turi būti nustatytos tokios procesinės garantijos, kokios kyla iš Konstitucijos, *inter alia* iš jos 31 straipsnio (*inter alia* 2005 m. lapkričio 3 d., 2008 m. gegužės 28 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai).

21.1. Viena iš tokių procesinių garantijų yra įtvirtinta Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje, kurios atitikčiai pareiškėjas ginčija nurodytą BK įtvirtintą teisinį reguliavimą ir kurioje nustatyta, kad asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

Aiškindamas Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje užtikrinamą asmens nekaltumo prezumpciją, Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, be kita ko, kad tai yra pamatinis teisingumo vykdymo baudžiamųjų bylų procese principas, viena svarbiausių žmogaus teisių ir laisvių garantijų (*inter alia* 2001 m. balandžio 12 d., 2017 m. vasario 24 d., 2021 m. kovo 4 d. nutarimai); asmuo laikomas nepadariusiu nusikaltimo, kol jo kaltumas nebus įrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu (*inter alia* 2004 m. gruodžio 29 d., 2011 m. liepos 7 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad nekaltumo prezumpcija yra neatskiriama susijusi su kitų žmogaus konstitucinių teisių ir laisvių, taip pat įgytų teisių gerbimu ir apsauga (*inter alia* 2011 m. liepos 7 d., 2019 m. balandžio 18 d., 2021 m. kovo 4 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas 2011 m. liepos 7 d. nutarime, aiškindamas Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalį, yra konstatavęs, kad vykdyti teisingumą, *inter alia* pripažinti asmenį kaltu padarius nusikalstamą veiką, yra išimtinė teismų funkcija; kad ir kokius klausimus spręstų, jokia kita valstybės institucija ar pareigūnas negali laikyti asmens kaltu padarius nusikalstamą veiką, kol jo kaltumas nėra įstatymo nustatyta tvarka įrodytas ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

21.2. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, iš Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalies, pagal

kurią asmuo, kaltinamas padaręs nusikaltimą, turi teisę, kad jo byla viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas, teisinės valstybės principo kylanti asmens teisė į tinkamą teismo procesą, kuris yra būtina sąlyga bylai teisingai išspręsti, reiškia, kad baudžiamajame procese teisme turi būti paisoma proceso aiškumo, proceso dalyvių lygiateisiškumo, jų dalyvavimo įrodinėjimo procese, jų teisės turėti vertėją, rungimosi ir kitų principų, idant būtų išsamiai, objektyviai, nešališkai ištirtos nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės ir būtų priimtas teisingas sprendimas baudžiamojoje byloje (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d., 2016 m. birželio 27 d. nutarimai); Konstitucija įpareigoja įstatymų leidėją, reguliuojant baudžiamojo proceso santykius, nustatyti tokią teisinę reguliavimą, kuriuo būtų užtikrintos ir baudžiamojo proceso dalyvių teisės, *inter alia* baudžiamasis procesas turi būti toks, kad nebūtų pažeistos asmens, įtariamo, kaltinamo padarius nusikalstamą veiką, konstitucinės teisės: turi būti užtikrinta jo teisė į gynybą, teisė turėti advokatą, teisė žinoti, kuo yra kaltinamas, ir kt. (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2016 m. birželio 27 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai); baudžiamojo proceso teisinis reguliavimas neturi sudaryti prielaidų vilkinti nusikalstamų veikų tyrimą ir baudžiamųjų bylų nagrinėjimą, taip pat prielaidų baudžiamojo proceso dalyviams piktnaudžiauti procesinėmis ar kitomis teisėmis; kitaip pasunkėtų valstybės konstitucinės priedermės teisėtomis priemonėmis užtikrinti kiekvieno asmens ir visos visuomenės saugumą, konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką įgyvendinimas (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2013 m. lapkričio 15 d., 2020 m. kovo 9 d. nutarimai).

21.3. Konstitucijoje, *inter alia* jos 31 straipsnio 2 dalyje, įtvirtinta asmens teisė, kad jo byla viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas teismas, teisinės valstybės ir teisingumo principai, suponuoja tokią teismo, kaip teisingumą vykdančios institucijos, modelį, kad teismas negali būti suprantamas kaip pasyvus bylų proceso stebėtojas ir kad teisingumo vykdymas negali priklausyti tik nuo to, kokia medžiaga teismui yra pateikta; teismas, siekdamas objektyviai, išsamiai ištirti visas bylos aplinkybes ir nustatyti byloje tiesą, turi įgaliojimus pats atlikti proceso veiksmus arba pavesti atitinkamus veiksmus atlikti tam tikroms institucijoms (pareigūnams) (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2013 m. lapkričio 15 d., 2019 m. balandžio 18 d. nutarimai). Konstitucijos reikalavimas teisingai išnagrinėti bylą suponuoja tai, kad teismas turi teisingai nustatyti tikrąsias bylos aplinkybes, teisingai pritaikyti baudžiamuosius įstatymus (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2013 m. lapkričio 15 d., 2016 m. birželio 27 d. nutarimai). Teismas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą, turi veikti taip, kad baudžiamojoje byloje būtų nustatyta tiesa ir teisingai išspręstas asmens, kaltinamo padarius nusikalstamą veiką, kaltumo klausimas (*inter alia* 2006 m. sausio 16 d., 2011 m. balandžio 7 d., 2017 m. kovo 15 d. nutarimai).

22. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, įgyvendindamas iš *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų kylančią valstybės priedermę saugoti kiekvieną asmenį ir visą visuomenę nuo nusikalstamų kėsinių ir įstatymu nustatydamas, kokios priešingos teisei veikos yra laikytinos nusikalstamomis, taip pat teisinę atsakomybę už šias veikas, pagal Konstituciją turėdamas plačią diskreciją nustatyti, kokios sankcijos taikomos už teisės pažeidimus, gali nustatyti ne tik bausmes, bet ir kitokias teisinio poveikio priemones, be kita ko, tokias, kuriomis siekiama ne nubausti asmenį, o atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, riboti ir mažinti nusikalstamumą, užkirsti kelią naujiems nusikaltimams.

Atsižvelgdamas į tai, kad pagal Konstitucijos 23 straipsnį nuosavybės teisė nėra absoliuti, ir paisydamas bendrojo teisės principo, kad niekas negali turėti naudos iš savo padaryto teisės pažeidimo (*nullus commodum capere de sua injuria propria*), įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti veiksmingą visos visuomenės apsaugą nuo nusikalstamų veikų, gali nustatyti ir tokias teisinio poveikio priemones, kurias taikant iš asmens, padariusio turtinės naudos teikiančią nusikalstamą veiką, valstybės nuosavybėn gali būti paimamas turtas, įgytas nusikalstamu būdu, tam, kad būtų atkurtas teisingumas ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiama teisinė tvarka ir kad bet kuris asmuo neturėtų paskatos toliau daryti nusikalstamas veikas ir iš to toliau gauti turtinės naudos. Pažymėtina, kad asmuo, įgijęs nuosavybę nusikalstamu būdu, t. y. tokiu būdu, kuris prieštarauja iš Konstitucijos kylantiems reikalavimams, *inter alia* teisėtumo, sąžiningumo principams, negali tikėtis, kad tokiu būdu įgyta jo nuosavybė bus ginama pagal Konstitucijos

23 straipsnį.

Asmenims, traukiamiems baudžiamojon atsakomybėn, be kita ko, sprendžiant dėl jiems taikytinų teisinio poveikio priemonių, turi būti užtikrinamos iš Konstitucijos, *inter alia* jos 31 straipsnio, kylančios procesinės garantijos. Todėl nustatęs tokią teisinio poveikio priemonę, kurią taikant valstybės nuosavybėn iš turtinės naudos teikiančią nusikalstamą veiką padariusio asmens paaimamas nusikalstamu būdu įgytas turtas ir kurios tikslas nėra nubausti asmenį, įstatymų leidėjas, paisydamas Konstitucijos, *inter alia* iš jos 31 straipsnio 2 dalies, teisinės valstybės principo kylančios asmens teisės į tinkamą teismo procesą reikalavimų, privalo nustatyti, kad tokią teisinio poveikio priemonę teismas gali taikyti tik išsamiai ir nešališkai išnagrinėjęs visas reikšmingas šios teisinės poveikio priemonės taikymui aplinkybes, pagal prokuroro ir, esant būtinybei, paties teismo surinktus duomenis (įrodymus) apie kaltininko (kaltinamojo) įgyto turto nusikalstamą kilmę, kurios teisėtumo pats kaltininkas (kaltinamasis) ar jam atstovaujantys asmenys, išnaudoję teisės į gynybą, rungimosi ir kitas konstitucinės teisės į tinkamą teisminį procesą procesines garantijas, nepagrindžia.

Kartu pažymėtina, kad Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nekaltumo prezumpcija, pagal kurią asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka, taikoma sprendžiant, ar asmuo padarė nusikalstamą veiką, ir siekiant teisingai jį nubausti; asmuo, įtariamas arba kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu, neprivalo įrodinėti savo nekaltumo. Tačiau asmeniui, pripažintam kaltu padarius nusikalstamą veiką, iš kurios jis turėjo turčinės naudos, taikant tokią teisinio poveikio priemonę, kuria valstybės nuosavybėn paaimamas kitas nusikalstamu būdu, bet ne iš tos nusikalstamos veikos, kurios padarymu jis pripažintas kaltu, įgytas turtas, nėra sprendžiama, iš kokios kitos konkrečios nusikalstamos veikos jis tą turtą įgijo, taip pat nėra sprendžiamas bausmės už tą kitą konkrečią nusikalstamą veiką paskyrimo klausimas. Taigi taikant tokią teisinio poveikio priemonę, kuria, be kita ko, siekiama atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, bet nesiekiamo nubausti asmens, nėra paneigiamas Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas, tačiau asmeniui, kuriam taikoma tokia teisinio poveikio priemonė, turi būti sudarytos galimybės naudotis visomis kitomis konstitucinės teisės į tinkamą teisminį procesą procesinėmis garantijomis ir pagrįsti turimo turto kilmės teisėtumą.

V

BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, 2 dalies 3 punkto atitikties Konstitucijai vertinimas

23. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje pareiškėja prašo iširti, ar BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalis, 2 dalies 3 punktas neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui, 31 straipsnio 1 daliai.

24. Pareiškėja savo abejones dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 23 straipsniui grindžia iš esmės tuo, kad ginčijamu teisiniu reguliavimu, pasak jos, nepagrįstai ribojama teisė į nuosavybę; išplėstinis turto konfiskavimas yra per griežta ir neproporcinga baudžiamojo poveikio priemonė, nes neišlaikoma pusiausvyra tarp ginamo gėrio (t. y. tikslo užkardyti ekonominių nusikaltimų tolesnį darymą, atimti galimybę toliau finansuoti nusikalstamas veikas) ir nuteistojo teisės į nuosavybę. Pasak pareiškėjos, pagal ginčijamą teisinį reguliavimą išplėstiniam turto konfiskavimui taikyti pakanka teismo abejonės dėl turto įsigijimo teisėtumo, prielaidos, kad toks turtas galėjo būti įgytas neteisėtai, taigi teismui leidžiama atimti nuosavybę objektyviai nenustačius ir neįrodžius neteisėtos turto kilmės.

Pareiškėja pažymi, kad vadovaujantis nekaltumo prezumpcijos principu pareiga įrodyti turto gavimo neteisėtumą turėtų tekti baudžiamąjį persekiojimą vykdančioms institucijoms, šios pareigos negalima perkelti pačiam kaltinamajam, o bet kokios abejonės turėtų būti vertinamos kaltinamojo naudai, jeigu išnaudojus visas galimybes nepavyksta jų pašalinti. Pasak pareiškėjos, ginčijamu teisiniu reguliavimu, pagal kurį baudžiamojo proceso metu kaltininkas turi pagrįsti turto įsigijimo teisėtumą, yra įtvirtinama asmens, kurio turtui taikomas išplėstinis turto konfiskavimas, kaltumo prezumpcija. Pareiškėjos teigimu,

pagal ginčijamą teisinį reguliavimą, nustatant asmens kaltę, lemiamą reikšmę suteikiama kaltinamojo pateiktiems (nepateiktiems) įrodymams, tačiau nereikalaujama laikytis baudžiamajam procesui būdingų įrodinėjimo taisyklių. Dėl to, pareiškėjos vertinimu, toks asmens kaltės nustatymas vadovaujantis prielaidomis yra nesuderinamas su Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu nekaltumo prezumpcijos principu.

25. Kaip minėta, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, išplėstiniu turto konfiskavimu laikomas paėmimas valstybės nuosavybėn tokio kaltininko turto ar jo dalies, kuri, pirma, yra neproporcinga kaltininko teisėtoms pajamoms (t. y. turtas galimai įgytas iš neteisėtų pajamų) ir, antra, yra pagrindas manyti, kad tas turtas gautas nusikalstamu būdu. Minėta ir tai, kad išplėstinis turto konfiskavimas gali būti taikomas tik esant visoms BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalyje nustatytoms sąlygoms, t. y. kaltininkas turi būti pripažintas padaręs tam tikro pavojingumo laipsnio ir kaltės formos – apysunkį, sunkų arba labai sunkų tyčinį – nusikaltimą, iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos (1 punktas), kaltininkas turi nurodytu laiku (t. y. ne anksčiau nei penkeri metai iki to nusikaltimo padarymo, jo padarymo metu ar po jo padarymo) įgyto tam tikro dydžio turto, neatitinkančio jo teisėtų pajamų, ir šis skirtumas viršija 250 MGL dydžio sumą, arba per šiame punkte nurodytą laikotarpį kitiems asmenims yra perleidęs tokio turto (2 punktas), baudžiamojo proceso metu kaltininkas nepagrindžia šio turto įsigijimo teisėtumo (3 punktas).

26. Pažymėtina, kad pareiškėjos ginčijamas BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas, kuriuo apibrėžiama, kas laikoma išplėstiniu turto konfiskavimu, ir šio straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytas teisinis reguliavimas, kuriuo įtvirtinta viena iš sąlygų, reikalinga norint taikyti išplėstinį turto konfiskavimą, būtent sąlyga, pagal kurią išplėstinis turto konfiskavimas bus taikomas tik jei asmuo nepagrįs, kad nurodyto dydžio turtas yra įgytas teisėtai, yra neatsiejamai susiję.

Pažymėtina ir tai, kad pareiškėja, ginčydama nurodytą BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, 2 dalies 3 punkto atitiktį Konstitucijai, nurodo tuos pačius argumentus, t. y. nepateikia atskirų argumentų.

Atsižvelgiant į tai, BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, 2 dalies 3 punkto atitiktis Konstitucijai šioje konstitucinės justicijos byloje bus tiriama kartu.

27. Sprendžiant dėl BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, 2 dalies 3 punkto atitikties Konstitucijos 23 straipsniui, 31 straipsnio 1 daliai, pažymėtina, kad, kaip minėta:

– iš Konstitucijos 23 straipsnio įstatymų leidėjui kyla pareiga nuosavybės santykius reguliuoti taip, kad nuosavybės teisės būtų saugomos ir ginamos, kad būtų užtikrintas nuosavybės neliečiamumas; pagal Konstituciją, nuosavybės teisės įgijimo būdai gali būti įvairūs, tačiau jie negali prieštarauti iš Konstitucijos kylantiems reikalavimams, *inter alia* teisėtumo, sąžiningumo principams; įstatymų leidėjas, reguliuodamas nuosavybės teisių apsaugą, turi užtikrinti Konstitucijos ginamų ir saugomų vertybių pusiausvyrą; niekas negali paimti nuosavybės savavališkai ir ne teisės pagrindu;

– pagal Konstituciją, nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama *inter alia* dėl nuosavybės objekto pobūdžio, visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio; ribojant nuosavybės teisę, visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; apribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, visuomenei būtinus konstituciškai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo; pagal Konstituciją, viešojo intereso (konstituciškai svarbaus tikslo) buvimas gali būti pagrindas apriboti asmens teisę į nuosavybę tik tuo atveju, kai jos neapribojus dėl turto pobūdžio ir (arba) kitų svarbių priežasčių nebūtų įmanoma apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintų vertybių, būtų pakenkta viešajam interesui;

– įstatymų leidėjas, įgyvendindamas iš *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų kylančią valstybės priedermę saugoti kiekvieną asmenį ir visą visuomenę nuo nusikalstamų kėsinių ir

įstatymu nustatydamas, kokios priešingos teisei veikos yra laikytinos nusikalstamomis, taip pat teisinę atsakomybę už šias veikas, pagal Konstituciją turėdamas plačią diskreciją nustatyti, kokios sankcijos taikomos už teisės pažeidimus, gali nustatyti ne tik bausmes, bet ir kitokias teisinio poveikio priemones, be kita ko, tokias, kuriomis siekiama ne nubausti asmenį, o atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, riboti ir mažinti nusikalstamumą, užkirsti kelią naujiems nusikaltimams;

– atsižvelgdamas į tai, kad, pagal Konstitucijos 23 straipsnį, nuosavybės teisė nėra absoliuti, ir paisydamas bendrojo teisės principo, kad niekas negali turėti naudos iš savo padaryto teisės pažeidimo, įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti veiksmingą visos visuomenės apsaugą nuo nusikalstamų veikų, gali nustatyti ir tokias teisinio poveikio priemones, kurias taikant iš asmens, padariusio turtinės naudos teikiančią nusikalstamą veiką, valstybės nuosavybėn gali būti paimamas turtas, įgytas nusikalstamu būdu, tam, kad bet kuris asmuo neturėtų paskatos toliau daryti nusikalstamas veikas ir iš to toliau gauti turtinės naudos; asmuo, įgijęs nuosavybę nusikalstamu būdu, t. y. tokiu būdu, kuris prieštarauja iš Konstitucijos kylantiems reikalavimams, *inter alia* teisėtumo, sąžiningumo principams, negali tikėtis, kad tokiu būdu įgyta jo nuosavybė bus ginama pagal Konstitucijos 23 straipsnį;

– Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje užtikrinama asmens nekaltumo prezumpcija yra pamatinis teisingumo vykdymo baudžiamųjų bylų procese principas, viena svarbiausių žmogaus teisių ir laisvių garantijų; asmuo laikomas nepadariusiu nusikaltimo, kol jo kaltumas nebus įrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu; pripažinti asmenį kaltu padarius nusikalstamą veiką, yra išimtinė teismų funkcija;

– Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nekaltumo prezumpcija taikoma sprendžiant, ar asmuo padarė nusikalstamą veiką, ir siekiant teisingai jį nubausti; asmuo, įtariamasis arba kaltinamas nusikalstamos veikos padarymu, neprivalo įrodinėti savo nekaltumo; tačiau asmeniui, pripažintam kaltu padarius nusikalstamą veiką, iš kurios jis turėjo turtinės naudos, taikant tokią teisinio poveikio priemonę, kuria valstybės nuosavybėn paimamas kitas nusikalstamu būdu, bet ne iš tos nusikalstamos veikos, kurios padarymu jis pripažintas kaltu, įgytas turtas, nėra sprendžiama, iš kokios kitos konkrečios nusikalstamos veikos jis tą turtą įgijo, taip pat nėra sprendžiamas bausmės už tą kitą konkrečią nusikalstamą veiką paskyrimo klausimas; taigi taikant tokią teisinio poveikio priemonę, kuria, be kita ko, siekiama atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, bet nesiekiami nubausti asmens, nėra paneigiamas Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas;

– nustatęs tokią teisinio poveikio priemonę, kurią taikant valstybės nuosavybėn iš turtinės naudos teikiančią nusikalstamą veiką padariusio asmens paimamas nusikalstamu būdu įgytas turtas ir kurios tikslas nėra nubausti asmenį, įstatymų leidėjas, paisydamas Konstitucijos, *inter alia* iš jos 31 straipsnio 2 dalies, teisinės valstybės principo kylančios asmens teisės į tinkamą teismo procesą reikalavimų, privalo nustatyti, kad tokią teisinio poveikio priemonę teismas gali taikyti tik išsamiai ir nešališkai išnagrinėjęs visas reikšmingas šios teisinės poveikio priemonės taikymui aplinkybes, pagal prokuroro ir esant būtinybei, paties teismo surinktus duomenis (įrodymus) apie kaltininko (kaltinamojo) įgyto turto nusikalstamą kilmę, kurios teisėtumo pats kaltininkas (kaltinamasis) ar jam atstovaujantys asmenys, išnaudoję teisės į gynybą, rungimosi ir kitas konstitucinės teisės į tinkamą teisminį procesą procesines garantijas, nepagrindžia.

27.1. Kaip minėta, BK 72³ straipsnyje (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija), siekiant, *inter alia*, kad būtų ekonomiškai nenaudinga daryti korupcinius, turtinius, ekonominius, finansinius ir kitus savanaudiškus nusikaltimus, išvengti naujų nusikalstamų veikų ir užkirsti kelią tokiomis veikomis valstybei ir visuomenei daromai žalai, įtvirtintas išplėstinis turto konfiskavimas yra teisinio poveikio priemonė, skirta sulaikyti asmenis nuo nusikalstamų veikų darymo, atimti ar apriboti nuteistam asmeniui galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą.

Taigi konstatuotina, kad BK 72³ straipsnyje (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) nustatytu teisiniu

reguliavimu, įtvirtinančiu išplėstinį turto konfiskavimą, įstatymų leidėjas siekė įgyvendinti iš *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų kylančią valstybės priedermę saugoti kiekvieną asmenį ir visą visuomenę nuo nusikalstamų kėsinių, atkurti teisingumą ir konstitucinėmis vertybėmis grindžiamą teisinę tvarką, garantuoti viešąjį interesą užkirsti kelią naujiems nusikaltimams, riboti ir mažinti nusikalstamumą, taip pat mažinti jais valstybei ir visuomenei daromą žalą; vadinas, ginčijamomis BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) nuostatomis siekta konstituciškai pagrįsto tikslo.

27.2. Kaip minėta, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, siekiant taikyti išplėstinį turto konfiskavimą nepakanka nustatyti, jog visas kaltininko turtas ar jo dalis yra įgyta iš neteisėtų pajamų, bet būtina nustatyti pagrindą manyti, kad toks turtas įgytas ne bet koku neteisėtu, o būtent nusikalstamu būdu; minėta ir tai, kad, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 1 punktą, išplėstinį turto konfiskavimą galima taikyti tik tada, kai asmuo jau yra pripažintas padaręs tam tikro pavojingumo laipsnio ir kaltės formos nusikaltimą (apysunkį, sunkų arba labai sunkų tyčinį nusikaltimą), iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos.

Pažymėtina, kad, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies nuostatą „yra pagrindas manyti, kad turtas gautas nusikalstamu būdu“, siekiant taikyti išplėstinį turto konfiskavimą asmuo neturi būti pripažintas kaltu padaręs konkrečią nusikalstamą veiką, iš kurios jis galėjo įgyti turto, kuris yra neproporcingas jo teisėtoms pajamoms. Tačiau pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį pagrindu manyti, kad turtas įgytas nusikalstamu būdu, galima remtis tik tada, kai teismas yra įsitikinęs, jog surinkta pakankamai duomenų (įrodymų), rodančių nusikalstamą turto kilmę. Taigi iš BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies matyti, kad taikant išplėstinį turto konfiskavimą paimamas iš asmens valstybės nuosavybėn nusikalstamu būdu įgytas ir nurodyto dydžio asmens teisėtų pajamų neatitinkantis turtas, tam, kad būtų užtikrinamas teisingumo principo įgyvendinimas, asmuo būtų atgrasytas nuo naujų nusikalstamų veikų darymo, apribota galimybė nuteistam asmeniui daryti naujas nusikalstamas veikas, neleidžiant turėti naudos iš nusikalstamos veikos, bet nesiekiamo tokio asmens pripažinti kaltu ir nubausti jo už konkrečias nusikalstamas veikas.

27.3. Minėta ir tai, kad BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalies, 2 dalies 3 punkto nuostatos, aiškinamos atitinkamų BPK nuostatų kontekste, reiškia, kad:

– prokuroras kartu su ikiteisminio tyrimo įstaigomis turi pareigą surinkti duomenis, patvirtinančius arba paneigiančius, be kita ko, tai, kad kaltininko (įtariamąjo) turtas atitinka visas minėtas BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalyje įtvirtintas turto, kuriam taikomas išplėstinis turto konfiskavimas, sąlygas ir kad yra pagrindo manyti, jog toks turtas galėjo būti įgytas nusikalstamu būdu, o palaikydamas valstybinį kaltinimą teisme, pateikti tai patvirtinančius įrodymus;

– kaltininkas (įtariamasis, kaltinamasis), įgyvendindamas teisę į gynybą, baudžiamojo proceso metu turi teisę teikti duomenis (įrodymus), siekdamas pagrįsti, kad turtas, kuriam siekiama taikyti išplėstinį turto konfiskavimą, yra įgytas teisėtai;

– teismas gali skirti baudžiamojo poveikio priemonę išplėstinį turto konfiskavimą tik po to, kai, laikydamasis *inter alia* nešališkumo, rungimosi, nekaltumo prezumpcijos principų, kitų BPK reikalavimų, išsamiai išnagrinėja bylą, pagal savo vidinį įsitikinimą įvertina įrodymus ir jais pagrindžia nuosprendį, be kita ko, motyvuodamas ir baudžiamojo poveikio priemonės išplėstinio turto konfiskavimo skyrimą.

Taip pat minėta, kad BPK nenustato specialių, būtent turto konfiskavimo pagrindams ir sąlygoms nustatyti taikomų įrodinėjimo būdų, o pagal BPK nustatytą teisinį reguliavimą asmuo turi teisę gintis nuo jam pareikštų įtarimų ar kaltinimų; jis tai gali daryti pats arba per gynėją, jis gali teikti tyrimui ir nagrinėjimui reikšmingus dokumentus ir daiktus (įrodymus), be kita ko, dėl jam taikomo laikino nuosavybės teisių apribojimo siekiant užtikrinti galimą išplėstinį turto konfiskavimą, teisėtumo ir pagrįstumo, o gynėjas privalo panaudoti visas įstatymuose nurodytas gynybos priemones ir būdus, kad būtų nustatytos aplinkybės,

teisinančios ginamąjį ar lengvinančios jo atsakomybę, be kita ko, aplinkybės, kurioms esant išplėstinis turto konfiskavimas neturėtų būti taikomas.

Taip aiškinant BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punkte įtvirtintą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą nėra pagrindo teigti, kad būtent kaltininkas privalo įrodyti, jog numatytas konfiskuoti turtas yra įgytas teisėtai ir yra proporcingas jo teisėtoms pajamoms; jam šia nuostata tik suteikiamos procesinės garantijos baudžiamojo proceso metu pateikti duomenis (įrodymus), kurie paneigtų prokuroro teismui pateiktus ir, esant būtinybei, paties teismo surinktus duomenis (įrodymus), patvirtinančius tai, kad kaltininko turimas turtas neatitinka kaltininko teisėtų pajamų ir viršija jas daugiau nei 250 MGL, kad jis yra įgytas ne anksčiau nei penkeri metai iki tyčinio apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, dėl kurio asmuo pripažintas kaltu ir iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos, padarymo, ir kad yra pagrindas manyti, jog toks turtas galėjo būti įgytas nusikalstamu būdu.

Taigi, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 2 dalies 3 punktą, aiškinamą kartu su to paties BK straipsnio 1 dalimi, BPK nustatyto teisiniu reguliavimu, kaltininkas, naudodamasis teisės į gynybą, rungimosi ir kitomis konstitucinės teisės į tinkamą teisminį procesą procesinėmis garantijomis, turi teisę pagrįsti (įrodyti), kad turtas, kuriam taikytinas išplėstinis turto konfiskavimas, įgytas teisėtai, bet neprivalo įrodinėti, kad jis įgytas ne nusikalstamu būdu. Tai, kad minėtas turtas įgytas nusikalstamu būdu, pirmiausia turi pagrįsti (įrodyti) prokuroras ir jį pagal savo vidinį įsitikinimą, išsamiai ir nešališkai išnagrinėjęs bylą, įvertinti teismas.

Vadinasi, atsižvelgiant į tai, kad pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, 2 dalies 3 punktą siekiant taikyti išplėstinį turto konfiskavimą asmuo neturi būti pripažintas kaltu padaręs konkrečią nusikalstamą veiką, iš kurios jis galėjo įgyti turto, kuris yra neproporcingas jo teisėtoms pajamoms (t. y. nesprendžiamas asmens, kuriam taikomas išplėstinis turto konfiskavimas, pripažinimo kaltu padarius nusikalstamą veiką klausimas), ir nesiekiamą jo nubausti už konkrečią nusikalstamą veiką, o pagrįsti turimo turto įgijimo teisėtumą asmuo turi teisę tik tada, kai prokuroras ir teismas, vykdydami savo įgaliojimus, surenka pakankamai duomenų (įrodymų), leidžiančių manyti, kad teisėtų asmens pajamų neatitinkantis turtas yra įgytas nusikalstamu būdu, konstatuotina, kad BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalyje, 2 dalies 3 punkte nustatyto teisiniu reguliavimu nėra pažeidžiamas Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas, pagal kurį asmuo laikomas nepadariusiu nusikaltimo, kol jo kaltumas nebus įrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

27.4. Kartu pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalį, aiškinamą kartu su 2 dalies nuostatomis, išplėstinis turto konfiskavimas gali būti taikomas tik asmeniui (kaltininkui), kuris turi būti pripažintas padaręs ne bet kokią nusikalstamą veiką, o pavojingiausias nusikalstamas veikas, t. y. apysunkį, sunkų arba labai sunkų tyčinį nusikaltimą, tačiau taip pat ne bet kokią, o tik tokį, iš kurio jis turėjo ar galėjo turėti turtinės naudos; minėta ir tai, kad valstybės nuosavybėn paimamas ne visas kaltininko teisėtų pajamų neatitinkantis turtas, o tik tas turtas, kurį jis įgijo ir turi (arba perleido kitiems asmenims) per apibrėžtą laikotarpį, t. y. minėto apysunkio, sunkaus arba labai sunkaus tyčinio nusikaltimo padarymo metu, po jo padarymo arba per penkerius metus iki jo padarymo, ir tik tokia turto dalis, kuri viršija teisėtas pajamas daugiau nei 250 MGL.

Taigi, atsižvelgiant į tai, kad BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalyje, aiškinamoje kartu su 2 dalies nuostatomis, yra aiškiai apibrėžta, kokius pavojingiausius nusikaltimus padariusiems asmenims, kokio dydžio turtui, įgytam per nurodytą konkretų laikotarpį, taikomas išplėstinis turto konfiskavimas, nėra pagrindo teigti, kad tokia teisinio poveikio priemonė yra neproporcinga siekiamam minėtam konstituciškai pagrįstam tikslui ar kad įtvirtintu teisiniu reguliavimu yra neproporcingai suvaržytos asmens nuosavybės teisės, ginamos pagal Konstitucijos 23 straipsnį.

Vadinasi, BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalimi, 2 dalies 3 punktu, pagal kuriuos išplėstinis turto konfiskavimas taikomas tik tada, kai kaltininkas nepateikia duomenų (įrodymų),

pagrindžiančių, kad nurodytas turtas yra įgytas teisėtai, kuriais, be kita ko, būtų paneigti prokuroro ir, esant būtinybei, teismo surinkti įrodymai, kad kaltininko turimas turtas neatitinka jo teisėtų pajamų ir viršija jas daugiau nei 250 MGL, nėra pažeidžiamos asmens nuosavybės teisės, ginamos pagal Konstitucijos 23 straipsnį, nes, kaip minėta, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23 straipsnį, yra ginama tik teisėtai būdais įgyta nuosavybė, o paisant bendrojo teisės principo, niekas negali turėti naudos iš savo padaryto teisės pažeidimo.

28. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad BK 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija) 1 dalis, 2 dalies 3 punktas neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui, 31 straipsnio 1 daliai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 72³ straipsnio (2010 m. gruodžio 2 d. redakcija, Žin., 2010, Nr. 145-7439) 1 dalis, 2 dalies 3 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio	Teismo	teisėjai	Tomas	Davulis
Gintaras				Goda
Aurelijus				Gutauskas
Giedrė				Lastauskienė
Vytautas				Mizaras
Algis				Norkūnas
Daiva				Petrylaitė
Stasys Šedbaras				